Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

Қишлоқ ҲАҚИҚАТИ

1990 йил 9 сентябрь
ЯКШАНБА
№ 206 (4.999).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин.

ПАХТАЗОР ЧОРЛАЙДИ

Олдинги сафда

МАШИНАЛАР НАЪРАСИ

Қашқадарё вилоятидаги Чуйков номли қўриқ совхозда пахтани машина билан териб олиш бошланди. Бешта «Ўзбекистон» комбайни далага чиқди.

Хўжаликда ғўза барги ерда ишлатиладиган машиналар ёрдамида тўктирилди, бу билан 100 минг сўмга яқин пул тежаб қолинди. Далалар ижарачиларга топширилган. Шартномага мувофиқ ҳар гектар ердан 16,5 центнер хом ашё йиғиштириб олиниши лозим. Амалда эса икки баравар кўп ҳосил олиш имкони бор.

Совхозда ишчи кучи етишмайди, шу сабабли кўпроқ техникага таянилмоқда. Учта терим-транспорт гуруҳи тузилди. Уларнинг ҳар бирига тележка бириктиб қўйилган. Барча тоифадаги ходимларни моддий рағбатлантириш чоралари ишлаб чиқилган.

51-рақамли қўшни совхоз пахтакорлари ҳам ҳосилни машинада териб олишга киришдилар.

* * *

Термиз районидаги «Гулбаҳор» совхозида ғўза баргини тўктириш учун дори сепиш бир кунда тугалланган эди. Мана энди ҳосилни машина ёрдамида териб олиш бошланди. Бу йил мавсумда 40 та терим машинаси ишлатилади. Ҳозирча шундан саккизтаси далага чиқди.

Бу йил хўжаликда мўл ҳосил етиштирилди. Мутахассисларнинг ҳисобларига қараганда, режалаштирилганидан беш юз тонна кўп — камида 4,5 минг тонна пахта тайёрланади. Машинада биринчи терим бу режа тўғрилигини тасдиқлади. Машиналар билан ҳар гектар ердан режалаштирилган 22 центнер ўрнига биринчи теримда 24 центнер пахта йиғиштириб олинмоқда.

Қўл терими эса олдинроқ бошланган эди. Чевар теримчилар 500 тонна пахта териб берадилар. Қўлда терилган дастлабки пахта бригада хирмонларидан тайёрлов пунктларига жўнатилди.

ЕР ЭГАСИНИ ТОПДИ

Андижон вилоятидаги комсомол 60 йиллиги номли совхознинг Тўракелди ота Бадалов бошчилик қилаётган бригада пахтакорлари адир ерларнинг ҳар гектаридан биринчи теримдаёқ 22 центнер пахта йиғиштириб олмоқдалар.

— Бу хўжалик соҳасида мустақиллик берилиши ва деҳқонлар моддий манфаатдорлигининг кучайтирилгани натижасидир, — дейди бригада бошлиғи. — Мен ўттиз йилдан буён бригадир бўлиб ишлайман. Эндигина ернинг ҳақиқий хўжайини эканлигимизни ҳис этдик. Ўттиз йил давомида биринчи марта бригада аъзоларини ишга чиқ деб қисташга тўғри келмади.

Бригада бошлиғи ўз фикрини тасдиқлаб, илғор теримчилар М. Тошпўлатова, М. Саримсоқова, З. Исроилова ва бошқалар ҳар куни 100 килограмм ва ундан кўпроқ пахта териб, баракали даромад қилаётганликларини айтди.

Бригада жамоаси 108 гектар майдонда «Қирғизистон-3» ғўза навидан мўл пахта ҳосили етиштирди. Совхоз дирекцияси билан тузилган шартномага мувофиқ пахтакорлар ҳар гектар ердан 22 центнер пахта топширишлари керак. Биринчи терим якунлари эса улар 30 центнерлик маррадан ўзиб кетишлари мумкинлигини кўрсатди.

Пахтазорлари адир ерларда жойлашган К. Мамадалиев, А. Қобулов, Ғ. Худойбердиев, И. Қурбонов бошлиқ бригадаларнинг пахтакорлари ҳам пахта териш ва топширишга киришдилар.

8—10 кундан кейин пахтазорларга терим машиналари чиқади.

ҲОСИЛГА БАРАКА

Ғузор районидаги Карл Маркс номли колхозда дастлабки ғалаба қўлга киритилди: Р. Тошпўлатов бригадаси ҳар гектар ердан 27 центнер пахта йиғиб-териб олиб, давлат буюртмасини бажарди. Пахта юқори навга қабул қилинди.

Бригада далаларининг хўжаликдаги бошқа ерлардан фарқи йўқ. Бошқа бригадалардаги каби бу ерда ҳам сув кам бўлди. Шунга қарамай, деҳқонлар баракали ҳосил етиштирдилар. Ҳар гектар ердан 40 центнергача ҳосил йиғиб-териб олиш имконияти бор.

К. Назаров бошлиқ бригада ҳам давлат буюртмасига қўшимча пахта топшира бошлади. Тез орада терим техникаси ишга солинади. Колхоз мавсумда камида уч минг тонна пахта топширади.

Бу йил Жарқўрғон районидаги «Шарқ юлдузи» давлат хўжалигида ялпи пахта ҳосилининг 80 фоизи машиналар ёрдамида йиғиштириб олинади. Шу мақсадда ҳозир ғўза баргсизлантирилаяпти. Орадан 10—12 кун ўтгач, зангори кемалар далага киритилади. Лекин теримчилар иш бошлаганларига бир неча кун бўлди. Мусобақада Гулбаҳор Бўриева, Муқаддам Муродова, Ҳадича Қосимова, Қурбонгул Фозилова каби чеварлар пешқадамлик қилмоқдалар. Уларнинг ҳар бири кунига 100—120 килограмм уруғлик пахта термоқда. Қабул пунктига эса 18—20 тонна шундай хом ашё жўнатилаяпти.

СУРАТЛАРДА: 1. Илғор теримчи Ҳадича Қосимова. 2. Хом ашёни қуритиш пайти.

И. ХЎЖАЕВ олган суратлар. (ЎзТАГ).

ЗАНГОРИ КЕМАЛАР СУЗА БОШЛАДИ

Самарқанд вилоятининг Нарпай райони далаларида пахта аввалги йиллардагига нисбатан 10—15 кун эрта етилди. Бу ҳол деҳқонларга йиғим-теримга барвақт ва пухта тайёргарлик кўриш имконини берди. Жумладан ғўза сифатли баргсизлантирилди, машина-механизмлар қайта-қайта синовдан ўтказилди.

Куни-кеча эса «Иттифоқ» ва Навоий номли жамоа хўжаликларида машина теримига вилоятда биринчи бўлиб киришилди. Умрзоқ Ҳайитов, Сиддиқ Мусаев, Жўрақул Бобониёзов каби механик - ҳайдовчиларнинг ғайрат-шижоатлари туфайли дастлабки куниёқ бункерлардан бир неча тонна хом ашё тўкилди.

— Бу йил Ватан хирмонига 38.750 тонна пахта етказиб беришга аҳд этганмиз, — деди район деҳқончилик-саноат уюшмаси бош арономи Аҳтам Шойматов биз билан суҳбатда. — Ялпи ҳосилнинг 60 фоизи агрегатлар ёрдамида саранжомланади. Шу мақсадда 201 та зангори кема шай ҳолатда турибди. Айни пайтда қўл терими жадал бормоқда. Кеча далаларда 1682 нафар теримчи меҳнат қилди. Уларнинг ҳар бири ўртача 70 килограммдан пахта терди.

М. ЭРАЛИЕВ.
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

М. С. ГОРБАЧЕВГА МУКОФОТ

ГАМБУРГ. Совет Президенти Михаил Горбачев инсоният олдида турган иккита жаҳоншумул вазифани — ҳарбий соҳадаги қуролсизланиш билан экология соҳасидаги «қуролсизланиш»ни, одамларнинг табиатга қарши беҳуда уринишини тўхтатишни мантиқан ўзаро боғлади. Шу сабабли инсон яшайдиган муҳитни сақлашга қўшилган ҳисса учун «Виталь» журналининг мукофоти ҳақли равишда Михаил Горбачевга бериладиган бўлди, деди атроф муҳитни, табиатни муҳофаза қилиш ва ядро реакторлари хавфсизлиги ишлари федерал вазири Клаус Тепфер. У журналнинг мукофотларини топширишга бағишланган маросимда қўҳна Гамбург шаҳрида сўзлаган нутқида шу гапни айтди. Экология таҳликасининг рамзи бўлган ёғоч эҳромча, лауреат ёрлиғи ва 10 минг марқалик чекни СССР президенти номидан СССРнинг ГФРдаги элчиси В. П. Терехов қабул қилиб олди.

Яшил сайёрамизнинг хом ашё ва бошқа бойликлари тугаб бораяпти, деб уқтирди К. Тепфер. Бутун дунёдаги иқлим ўзгармоқда, денгизлар булғанмоқда. Биз яшаб турган жамиятга экология фалокати таҳлика солмоқда, бу эса маслагидан ва қайси партияга мансублигидан қатъи назар барча кишиларнинг биргаликда ҳаракат қилишларини талаб этади. Президент Горбачев табиатни қутқариб қолиш соҳасидаги жуда катта вазифаларни ҳал қилиш учун мафкуравий, сиёсий ва бошқа тўсиқларни олиб ташлашни биринчилар қаторида таклиф қилди. Унинг инсоният олдидаги шак-шубҳасиз хизмати мана шундан иборат.

СССР билан ГФР ўртасида экология соҳасидаги ҳамкорлик муваффақиятли ривожланмоқда, деди вазир. Бу саҳада ўзаро ҳамкорлик қилиш ҳақида шартнома имзоланди. Байкални қутқариб қолиш, Ленинграддаги экология фалокатининг олдини олиш, атом электр станцияларининг хавфсизлигини оширишга оид қўшма лойиҳалар мавжуд. Бу лойиҳалар М. С. Горбачевнинг умумевропа хонадони тўғрисидаги ғояларини амалга оширишга ҳисса бўлиб қўшилади, ҳар бир халқ шу хонадондан экологик жиҳатдан мусаффо квартира олиши керак.

Совет Президенти ўтказаётган ошкоралик ва демократиялаш сиёсати туфайли, деди «Виталь» журналининг бош муҳаррири Петер Плоог ТАСС мухбири билан суҳбатда, Совет Иттифоқида ва Шарқий Европанинг бошқа мамлакатларида экология муаммолари биринчи марта ошкора муҳокама қилина бошлади, бу масала ҳукуматлар дастурларининг таркибий қисми бўлиб қолмоқда. Шу йилнинг бошларида «Атроф муҳити ва омон қолиш мақсадида ривожланиш муаммоларига бағишланган жаҳоншумул анжуман» деган мавзуда Москвада бўлиб ўтган халқаро конгресс қатнашчиларига М. С. Горбачевнинг қизғин мурожаатномаси жаҳон жамоатчилигида чуқур таассурот қолдирди. Унинг мана шу мурожаатномаси мукофот берилиши учун аниқ омил бўлди. Инсониятга таҳлика солаётган хавфни англаб турган ва шу хавфнинг олдини олиш учун аниқ ташаббус билан чиқаётган инсон ва давлат арбобининг гаплари эшитилганди ўшанда. Бу гаплар, жумладан, Президентнинг табиатга озор етказмайдиган технологияларни айрибошлаш ҳақидаги, атроф муҳити билан шуғулланувчи Европа агентлигини ҳамда экология фалокати содир бўлган тақдирда ёрдам берадиган халқаро «Кўк крест»ни барпо этиш тўғрисидаги таклифларига тааллуқлидир. Совет Иттифоқида экология муаммолари ҳали тўла-тўкис ҳал этилмаганини биламиз. Бироқ шу муаммолар тушуниб олинганлиги ва ҳаракат қилишга камарбаста бўлиб турилганлиги энг муҳимидир. 2000 йилга қадар СССРдаги қўриқхоналар ва миллий боғлар майдонини уч баравар кўпайтириш нияти шундан дарак беради, деб таъкидлади П. Плоог.

ДОРИЛФУНУНДА ТАЛАБАЛАР БАЙРАМИ

Тошкент давлат дорилфунунининг биринчи курсига кирган талабаларни тантанали равишда табриклаш маросими бўлди. Бу маросимда олий ўқув юртининг муаллимлари, партия ва совет идораларининг, вазирликлар ва маҳкамаларнинг вакиллари қатнашдилар. 2200 талабанинг ҳар бирига топширилган ёдном шундай сўзлар билан бошланади: «Қадрли дўст! Энди сен Ўрта Осиёдаги энг кекса олий ўқув даргоҳларидан бири — В. И. Ленин номидаги Тошкент давлат дорилфунунининг талабасисан. Сени табриклаймиз!».

Талабаларнинг бу галги байрами шонли сана — дорилфунуннинг 70 йиллигига бағишланди. В. И. Лениннинг декретига мувофиқ барпо этилган ва Шарқдаги илм-фан маскани бўлиб қолган бу олийгоҳ дастлабки пайтларда Ўрта Осиёнинг барча жумҳуриятларидан ва Қозоғистондан келган йигит-қизларни ўқишга қабул қилган эди. Ҳозир бу ерда 40 дан кўп миллатга мансуб 11 мингга яқин талаба, шунингдек дунёнинг 35 мамлакатидан келган йигит ва қизлар таълим олмоқдалар.

Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримов янги талабаларга мурожаат этиб нутқ сўзлади. Малакали кадрлар ўчоғи бўлмиш дорилфунун халқ хўжалигининг кўпгина тармоқлари учун ёш мутахассисларни тайёрлаш ва тарбиялашга катта ҳисса қўшиб келмоқда, деб таъкидлади у. Иқтисодий мустақиллик йўлига ўтиб олган жумҳуриятга ҳозир саводли ва ижодий фикрлайдиган кишилар ҳар қачонгидан ҳам зарур. Илм-фанни сабот билан эгаллашга интилиш, ўз истеъдоди ва қобилиятини Ватан бахт-саодати йўлида сарфлашга иштиёқмандлик — ҳар бир талабанинг бурчидир.

ТошДД ректори, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг академиги Э. Ю. Юсупов байрамнинг барча қатнашчиларини янги ўқув йили бошланганлиги билан табриклади.

Дорилфунун майдонидаги байрам охирида катта концерт қўйилди, уни ТошДД талабаларининг ижодий жамоаси — ҳаваскор театрлар — «Саратон-89» халқаро конкурсининг лауреати «Маятник» студияси, «Ўзбекистон қизлари» рақс жамоаси, «Хушрўй» ашула-чолғу ансамбли тайёрлаган эди.

Тошкент дорилфунуни байрамида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг котиби Ж. Ҳ. Ҳамидов қатнашди.

РСФСР КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ БИРИНЧИ ПЛЕНУМИ

1990 йил 7 сентябрь куни Москвада РСФСР Компартияси Марказий Комитетининг пленуми бўлди, унда ташкилий масалалар кўриб чиқилди. Пленум ишида РСФСР Компартияси таъсис съездида сайланган Компартия Марказий Комитетининг ва Марказий Назорат комиссиясининг аъзолари, ўлка, область партия комитетларининг биринчи котиблари, партия матбуотининг намояндалари қатнашдилар.

РСФСР Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби И. К. Полозков мажлисни қисқача кириш нутқи сўзлаб очди, республика Компартияси раҳбар органларининг тузилиши ва таркиби ҳақидаги ўз мулоҳазаларини айтиб берди. Шу масала юзасидан қизғин ва бемалол фикрлашув бўлди. Мунозара чоғида муқобиллик асосида партия Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзолигига ва Марказий Комитет котиблигига номзодларнинг таркиби белгиланди.

Яширин овоз бериш йўли билан И. И. Антонович, А. М. Брячихин, В. Н. Енина, Г. А. Зюганов, А. Н. Ильин, Н. В. Калинин, В. И. Кашин, Д. Н. Кугультинов, Н. Х. Любимов, А. Г. Мельников, И. К. Полозков, Ю. Н. Прокопьев, Н. П. Силкова, А. С. Соколов, В. Н. Степанов, К. В. Фролов, В. В. Чикин, В. В. Яшин Сиёсий бюро аъзолари этиб сайландилар.

А. Н. Ильин РСФСР Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи котиби қилиб, И. И. Антонович, Г. А. Зюганов, В. И. Кашин, А. Г. Мельников, Н. П. Силкова, А. С. Соколов котиблар этиб сайландилар.

Пленум ишида КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Марказий Комитет котиби О. С. Шенин, КПСС Марказий Комитетининг котиби Ю. А. Манаенков, РСФСР Компартияси Марказий Назорат комиссиясининг раиси Н. С. Столяров, СССР Президентлик Кенгашининг аъзоси, мудофаа министри Д. Т. Язов қатнашдилар.

(ТАСС).

ОРОЛДА ЎЗГАРИШЛАР БЎЛАДИМИ?

● Тошкентда Оролни ва Оролбўйини қутқариш юзасидан тузилган жумҳурият жамоат комитетининг кенгайтирилган мажлиси бўлди.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг «Орол» денгизи атрофидаги экология ва санитария вазиятини тубдан яхшилаш, денгиз ҳавзасидаги сув ва ер ресурсларидан фойдаланиш самарадорлигини ошириш ва уларни муҳофаза қилишни кучайтириш тадбирлари тўғрисида»ги қарорида кўзда тутилган вазифалар қандай бажарилаётганлиги кўриб чиқилди.

Мажлис ишида қатнашиш учун партия билан ҳукуматнинг шу ҳужжатини амалга оширишга бевосита алоқадор бўлган вазирликлар ва идораларнинг раҳбарлари, Орол ва Оролбўйи тақдиридан ташвишланаётган жамоат ташкилотларининг намояндалари таклиф этилди. Қарор чиқарилгандан кейин бундай ташвишлар камаймаганини, экология фалокати зонасидаги аҳвол ҳамон ҳаддан ташқари таҳликали бўлиб турганини муҳокама кўрсатди. Учрашув қатнашчилари амалдаги истиқболларни ва мамлакатда рўй бераётган ўзгаришларни эътиборга олиб, кескинликни камайтириш, Оролбўйи минтақасидаги одамларнинг турмуш шароитини яхшилаш йўлларини муҳокама қилдилар.

Мажлисда Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси Ш. Р. Мирсаидов нутқ сўзлади.

(ЎзТАГ).

ЙИЛЛИК МАРРА ЭГАЛЛАНДИ

Дўстлик райони дала меҳнаткашлари мамлакат Озиқ-овқат дастури ижросига муносиб ҳисса қўшмоқдалар. Улар режадаги 1850 тонна ўрнига 2.500 тоннадан зиёд мева тайёрлаб, йиллик маррани муддатидан анча аввал забт этдилар.

Полизчилар ҳам бўш келишгани йўқ. 18.500 тоннадан зиёд қовун-тарвуз тайёрланиб, йиллик план ошириб бажарилди.

Район хўжаликларида давлатга ноз-неъмат топшириш қизғин давом этаяпти.

Т. СОЙНАЗАРОВ,
«Дўстлик байроғи» газетасининг ходими.

Жиззах вилояти.

ДЕФОЛИАЦИЯ ҚАНДАЙ БОРАЯПТИ?

Жумҳурият вилоятларида ғўзани баргсизлантиришнинг бориши тўғрисида шу йил 8 сентябрга бўлган

МАЪЛУМОТ

(Биринчи устун — вилоятлар, иккинчи устун — ғўзани баргсизлантириш режаси (минг гектар), учинчи устун — бир кунда, тўртинчи устун — мавсум бошидан (режага нисбатан фоиз ҳисобида).

Жиззах	137	9,2	35,7
Сурхондарё	110	5,6	33,3
Самарқанд	100	6,4	23,7
Тошкент	121	7,6	23,7
Қашқадарё	183	6,5	21,3
Сирдарё	152	5,8	19,7
ҚҚАССР	120	3,3	12,9
Бухоро	115	3,5	12,8
Хоразм	70	2,3	10,0
Андижон	110	4,9	7,9
Фарғона	90	3,4	7,7
Наманган	73	2.8	7.0
Жумҳурият бўйича	1381	5,5	19,2

ЯНГИ УЮШМА ТУЗИЛДИ

Шахсий ёрдамчи хўжалик эгаларининг 7 август куни Тошкентда бўлиб ўтган таъсис съездида Ўзбекистон ССР шахсий ёрдамчи хўжалик эгалари уюшмаси тузилди.

Бу кўнгилли жамоат ташкилоти миллионлаб деҳқонларнинг манфаатларини ҳимоя қилиш учун тузилди. Чунки ҳозирги вақтда жумҳуриятда томорқаларга ажратилган ер фонди 400 минг гектарга, қишлоқ хонадонлари сони эса 2,2 миллионга етди. Ҳозирги вақтда оила хўжаликларида 2,4 миллион бош қорамол, шу жумладан 1,2 миллион бош сигир боқилмоқдаки, бу жамоат подасидагидан 2,6 баравар кўп.

Етиштирилаётган озиқ-овқат маҳсулотларининг салкам 40 фоизи, пилланинг 96 фоизи шахсий ёрдамчи хўжаликлар улушига тўғри келади. Улар сабзавотнинг 43 фоизини, гўштнинг 47 фоизини, сутнинг 65 фоизини ва бошқа жуда кўп маҳсулотларни етказиб бермоқдалар.

Янги уюшма озиқ-овқат маҳсулотларининг ортиқча қисмини давлатга, кооперативларга ва бозорда сотишда деҳқонларга кўмаклашади, уй-жой қуришда, қишлоқларни коммунал жиҳатдан қулайлаштиришда ёрдам беради.

Съездда уюшманинг устави, барча шахсий ёрдамчи хўжалик эгаларига мурожаатнома қабул қилинди. Уюшманинг кенгаши, унинг тафтиш комиссияси тузилди. В. И. Ленин номли қишлоқ хўжалик Фанлари академиясининг академиги С. Н. Усмонов уюшмага раис бўлди.

Съезд ишида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети котиби А. И. Икромов, Ўзбекистон ССР Министрлар Кенгаши раисининг биринчи ўринбосари И. Х. Жўрабеков қатнашдилар.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумида

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг 7 сентябрдаги навбатдаги мажлисида жумҳурият Олий Советининг Президиуми ўтган йилнинг 7—8 июнида Қўқон шаҳрида юз берган оммавий тартибсизликларга чек қўйиш юзасидан кўрилган чораларнинг асосли ёки асоссиз эканлигини ўрганиш учун тузган комиссияси ишининг натижалари муҳокама қилинди. Комиссия раиси — Ўзбекистон ССР Фанлар академияси фалсафа ва ҳуқуқ институтининг етакчи илмий ходими, профессор Э. Ҳ. Ҳакимов ахборот берди.

Олий Совет Президиуми комиссиянинг хулосаларини маълумот учун қабул қилиб, уни тағин ҳам чуқур ва батафсил таҳлил этиш мақсадида Қўқондаги воқеалар тафсилотини ўрганишни давом эттиришни топширди. Комиссия таркибига қўшимча равишда Ўзбекистон ССР халқ депутатлари К. Баҳриев, Т. Мирзаев, Д. Ёқубов ва «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» рўзномасининг бош муҳаррири А. Мелибоев киритилди.

ВИЖДОН АМРИГА ҚУЛОҚ СОЛ

КПСС Марказий назорат комиссияси аъзоси билан мулоқот

Қурбонбой Муротов — Ўрта Осиё темир йўли Жиззах станцияси локомотив депосининг машинисти. КПСС XXVIII съездида Марказий назорат комиссияси аъзоси этиб сайланди. Айни пайтда Ўзбекистон Компартияси Жиззах шаҳар комитети бюросининг ва вилоят комитетининг аъзоси. Қуйида мухбиримизнинг у билан суҳбатини ўқийсиз.

— Маълумки, ҳозир партияга ўнгдан ҳам, сўлдан ҳам ҳуруж кучайди. У янгиланиб, халқнинг раҳнамоси бўлиб қолишга қодир эмас, деган фикрлар ҳам эшитилмоқда. Партия қандай бўлиши керак? Қатъий қилиб қўйилган бу масаланинг нечоғли жиддийлигини съездда ўзингиз тўла ҳис этдингиз. Айтингчи, Қурбонбой, бу саволга аниқ жавоб топдингизми?

— КПСС «инсоний» қиёфага кириши керак. Бунинг учун одамларга яқин бўлмоқ лозим. Партиянинг сайлаб қўйиладиган органлари аъзолари бошланғич ташкилотлар ҳисобида туришлари лозим. Улар оддий коммунистлар, кенг халқ оммаси фикрига таянганидагина демократик жараёнлар муваффақиятли якунланади. Юқори партия органларининг ҳар бир қарори КПССнинг кўпчилик аъзолари томонидан тушуниб қабул қилиниши ва қўллаб-қувватланиши лозим. Акс ҳолда бу қарорларнинг нафи тегмайди. Партиямиз ўз моҳиятига кўра инсонпарвар, шакли ва ташкилий тузилишига кўра демократик бўлмоғи даркор.

Шу нарса қувончлики, КПСС XXVIII съезди ҳужжатлари мамлакатимиз коммунистларининг кўпчилиги томонидан тўғри қабул қилинди. Худди шу ҳолат белгиланган барча вазифаларнинг муваффақиятли амалга оширилишига ишонч туғдирмоқда. Ҳа, ҳозирги пайтда мухолифларимиз кўпайиб қолди. Лекин ким ҳақлигини вақт кўрсатади. Мен ҳозирча мамлакатимиздаги ўзгартиришларнинг бошқа аниқроқ дастурини халққа таклиф эта олувчи бўлак ижтимоий-сиёсий ташкилотни кўрмаяпман. Ҳокимият — Советларга! Ер — деҳқонларга! Завод ва фабрикалар — ишчиларга! Ахир, биз худди шу принципларни амалга оширишга интилаётирмиз-ку? Эҳтимол, баъзи бировлар буларнинг ҳаммаси қуруқ шиорлар деб айтиши мумкин. Йўқ. Ишчилар ва деҳқонлар партиянинг умуртқа суягини ташкил этадилар. Шундай экан, партия яна бошқа кимларнинг ҳаётий манфаатини ифодалаши мумкин? Биз ўн йиллар мобайнида буни унутиб келганлигимиз, партияни партия маҳкамаси билан алмаштириб қўйганимиз бошқа гап. Вақти-соати билан ҳамма нарса ўз жойига тушишига ишонаман. КПСС XXVIII съездининг дастурий ҳужжатлари ва қуйи партия ташкилотларининг ўсиб бораётган фаоллиги бунинг гаровидир.

Ишдан бўйин товлаётган кўплаб одамлар пайдо бўлиб қолганлиги мени ғоятда ташвишлантирмоқда. Ҳолбуки, худди шу кимсалар бошқаларни (шу жумладан коммунистларни) ҳаммадан кўп танқид қилишмоқда, талаблар қўйишмоқда, норозилик билдиришмоқда. Чамаси, маъмурий-буйруқбозлик услуби ҳукм суриб келган ўн йиллар мобайнида бизда фақат танқид, талаб, истеъмол қилишга мойил текинхўрларнинг бутун бир авлоди оёққа туриб олган кўринади. Москвада, Қизил майдон яқинида юз берган воқеа хотирамда муҳрланиб қолди. Съезднинг иш кунлари у ерда турли шиорлар кўтариб олган пикетчилар мунтазам тўпланишарди. Кўкрагимдаги съезд делегати нишонини кўриб бир куни зиёлинамо киши қўлимдан тутди: «Сендан қандай наф чиқиши мумкин? Яхшиси ишингга қайтсанг бўларди». Унга жавобан шундай дедим: «Сендан нима фойда? Нима учун ўзинг ишда эмассан? Бу ерда сувни лойқалатиб юрибсан? Менга ўхшаш ишчилар қачонгача сендек текинхўрларни боқиши керак?».

Агар биз енг шимариб меҳнат қилишни ўрганмас эканмиз, ҳар қандай дастур, гарчи у донолик билан ишлаб чиқилган бўлса ҳам, наф келтирмайди. Мамлакатнинг, партиянинг ҳам тақдири митинг ва иш ташлашлар орқали эмас, балки ҳар ҳолда иш жойларида ҳал қилинади.

— Менинг фикримча, меҳнат қилишни истамаслик, ошкора фаолиятсизлик ҳар қалай оқибат, асло сабаб эмас. Келинг, моҳиятга назар ташлайлик. Маъмурий-буйруқбозлик босқонининг ўн йиллар давом этган сиқуви остида одамлар қандай ишлашнигина эмас, балки тузум ўзларига ажратганидан ортиқча нарсани исташни ҳам унутиб қўйдилар. Содда қилиб айтганда, атроф воқеликка, ўзларига, меҳнатга иштиёқ сўнди. Ҳаётдаги мавжуд тартиботларни инкор қилиш, менимча, бу ҳодисанинг асосини ташкил этади. Афсуски, кўплар шу дардга чалинган. Ахир, кундалик ҳаётимизда ҳали жиддий ўзгариш бўлгани йўқ-да... Менимча, одамларда, ўзига ва бошқаларга нисбатан ишончни уйғотиш бугунги кун вазифасидир. Бу ўринда, албатта, дастлабки сўзни раҳнамо ижтимоий-сиёсий куч айтиши керак.

— Бир жиҳатдан ҳақсиз: инсон иш билан фаол банд бўлиши учун жамият зарур шарт-шароит яратмоғи даркор. Ҳозир мамлакатимизда юз бераётган ўзгаришлар ҳам худди шу мақсадни кўзлайди. Бироқ, шахсни ҳам масъулиятдан фориғ қилмаслик керак. Мен ҳар биримизнинг олдимизга шундай саволни қўйган бўлардим: ўзинг бошқалар учун, мамлакат учун нима иш қилдинг? Зеро, оқибат натижада манфаатлар ҳам шахсий, ҳам ижтимоий бўлади ку. Одам фақат ўзини ўйлаши ёмон. Одамларнинг шундай тоифаси борки, улар ён-атрофдагилар, давлат менга хизмат қилиши керак, деб ўйлашади. Квартира ҳам даставвал шуларга тегиши керак, машина-ю бошқа имтиёзлар ҳам шуларга бўлиши лозим.

Партияда ҳам бундай кишилар оз эмас. КПССга аъзоликни улар қандайдир алоҳида имтиёзларга эга бўлиш деб тушунишади. Мана бир мисол. Депомизда бир киши партиядан чиқиш учун ариза берди. Бор-йўқ важи — партия унга квартира бермаганмиш. Бошланғич партия ташкилотининг котиби сифатида унга партия уй-жой билан таъминлашга мажбур эмас, деб тушунтиришга уринаман денг. Партия билетини нон учун талон билан чалкаштириб юбормаслик керак. Коммунистлар бошқалардан яхши яшашлари лозим, деб ким айтди? Коммунистда биргина имтиёз бор. Бу олдинда, қийинроқ жойда бўлиш, меҳнат жамоаси, умуман жамият ишлари учун масъулият юкини елкага олиш демакдир. Муштарийлардан бирор киши сўраб қолиши мумкин: ўзинг қандай яшаяпсан? Гапнинг очиғи — ҳамма нарсам бисёр. Уларга узоқ йиллар мобайнида оғир меҳнат туфайли эришганман. Уйни ўзим ота-онам билан бирга қурдим. Квартира олишим мумкин эди, бироқ уни муҳтожроқ одамга бердим. 14 йилдан буён машинага навбат кутиб турибман...

Депода деярли йигирма йилдан буён меҳнат қиламан. Отам ҳам темирйўлчи, ҳозир пенсионер. Жиззах—Меҳнат темир йўл тармоғи очилиши билан транспортда ишлай бошлаганман. У пайтлари қийин эди. Темир йўлнинг бу қисмида ҳаракат тиғиз эди, шунинг учун манзилгача 12 соат ва ундан ҳам кўп вақт йўл юрардик. Кўнгилдагидек дам ололмасдик. Оилаларимиздан узилиб яшардик...

— Қайси йилдан партиядасиз?

— 1979 йилдан. Партияга киришкирмасликни, очиғи — узоқ ўйлаганман. Ҳали бу даражага етишганим йўқ, деб ҳисоблардим. Эндиликда шуни мамнуният билан ҳис этаман: КПСС сафига бирор шахсий манфаатни ўйлаб кирмадим, балки виждоним буюрганига, шахсий эътиқодимга асосландим. Икки муддат бошланғич партия ташкилоти котиби бўлдим, кейинги ҳисобот-сайлов йиғилишида учинчи муддатга сайлашди.

Ташкилотимизда 36 коммунист бор. Бу — оз куч эмас. Уларни аввало 350 кишили қадрдон жамоамизнинг долзарб вазифаларини ҳал этишга сафарбар қиламиз. Қисқа муддатда уй-жой муаммосини бартараф этмоқчимиз. Депомизда 30—40 киши навбатда турибди. Меҳнат жамоасининг умумий йиғилишида ўзимиз уйлар қуришга қарор қилдик. Ҳозир ғишт қуйиш участкасини бунёд этаяпмиз. Шу мақсадда махсус ускуналар сотиб олдик. Лекин уйни одамларнинг ўзлари қуришлари керак. Албатта, уларга қурилиш материаллари билан ҳам, маблағ билан ҳам ёрдам кўрсатаяпмиз. Умумий харажатнинг тахминан ярми жамоа фондидан тўланади. Ҳар бир муҳтож оила учун коттеж қуришни мўлжаллаяпмиз.

Биз ўз жамоамизда янгича иқтисодий муносабатларни жорий этишни истаймиз. Вақти-соати келиб, локомотив депосини ижарага оламиз. Ўшанда ўзимиз хизмат кўрсатаётган Учқулоқ кони билан бевосита хўжалик муносабатларига киришамиз. Ёнилғи сарфи, техниканинг ҳолати ва иш ҳақи фондини ўзимиз текшириб турамиз. Бу жабҳада ҳам аввало коммунистларга таянамиз. Ахир, ҳар қандай янги ишда ташаббускорлик ва ибрат муҳим-ку?

— Суҳбатимиз ўз-ўзидан партиявий фаолият ва хўжалик ҳисоби мавзуига яқинлашиб келди. КПСС ҳам бошқа ижтимоий-сиёсий тузилмалар каби бўлғуси бозор иқтисодиёти шароитларида ҳаракат қилишни ўрганиб олиши керак. Матбуот бу ҳақда кўп ёзаяпти. Бироқ мени омилкорлик, соҳибкорлик, устомонлик ва юксак партиявий ахлоқ қандай уйғунлашиши мумкинлиги ҳақидаги савол ўнғайсизлантираяпти.

— Ҳаммаси ғоят оддий: пул ишлаб топаётиб, коммунист эканлигингни унутма. Яъни бу ишларни қонунлар доирасида ва умумий маънавий принциплар асосида бажар. Ҳамма вақт виждон билан яшамоқ лозим. Яқинларни ва давлатни алдаш илгари замонларда ҳам уят ҳисобланган. Аммо коммунист керак бўлганида омилкорлик кўрсатиш ҳуқуқига эга эмас, деб ким айтди? Ўтмишнинг бундай мезонларидан воз кечиш пайти келди. Аксинча, партиялилар ҳозир қандай ишлаш кераклигини амалда кўрсатишлари лозим. Совет ҳокимиятининг дастлабки йилларида Ленин большевиклар олдига хўжаликни юритишни ўрганиш вазифасини қўйган эди. Бу вазифа ҳозир ҳам долзарбдир.

КПСС кучли партия бўлиб қолиши керак, деб ҳисоблайман. Бунинг учун фақат аниқ ҳаракат дастуригагина эмас, балки мустаҳкам моддий асосга ҳам эга бўлмоқ лозим. Тегишли имкониятлар бўлганидагина ғояларни рўёбга чиқариш мумкин. Биламанки, партия бюджетлари қисқараётган шароитда, одамлар хазинамизни қандай қилиб тўлдириш тўғрисида бош қотиришаяпти. Бу борада бир таклифим бор. Агар биз зарар кўраётган заводлар, фабрикалар, колхозлар, совхозлар, нашриётлар, бошқа ишлаб чиқариш объектларини ижарага олиб, ишни юриштириб юборсак-чи? Дастлабки пайтлари улар албатта партия бюджетидан қарз олиб туришади лекин кейинчалик, оёққа туриб олгач, улар қарзни қайтарибгина қолмай, балки кераклича фойда ҳам берадилар. Табиий, бу корхоналарда фақат коммунистлар ишлашмайди. Аммо тегишли шаҳар ёки вилоят партия комитети ҳомий бўлиши керак.

Менимча, бу таклифни рўёбга чиқариш бир қатор устунликлар беради. Биринчидан, ўз молиявий ишларимизни ўнглаб оламиз, нималарга қодирлигимизни бошқаларга кўрсатамиз. Иккинчидан, партиявий таъсир ўтказиб туришнинг муҳим ва ишончли воситасига эга бўламиз, бу ерда турли масалалар бўйича кадрлар тайёрлаш учун тегишли база яратамиз. Учинчидан, мулоқотнинг ўзимизга тегишли, ишончли воситаси вужудга келади. Зеро, ўз маслакдошларимиз билан бевосита мулоқот одамлар кайфиятини, партия комитетларининг у ёки бу ҳаракатларига муносабатни яхшироқ билиб олишга имкон беради. Бу режанинг афзалликларини кўрсатувчи бошқа кўпгина асосларни ҳам келтириш мумкин. Бироқ, бу жабҳада ким биринчи бўлади?

— Қурбонбой, сўнгги саволим: КПСС Марказий назорат комиссияси аъзосининг вазифалари нималардан иборат?

— Аввало, иш жойидаги партиявий ҳаётда фаол иштирок этиш. Жиззах вилоят партия комитети ва шаҳар партия комитети бюросининг аъзоси сифатида арз-шикоятлар билан шуғулланаман. Бу жабҳада Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети билан яқин алоқа ўрната оламан, деб ишонаман. КПСС XXVIII съездидан кейиноқ Марказий назорат комиссиясининг пленумида улкан марказий бошқарув маҳкамасини вужудга келтирмаймиз, деб келишиб олдик. Москвага навбати билан бир ой ёки бироз узоқроқ муддатга жорий масалаларни ҳал этиш учун бориб турамиз.

Суҳбатдош: Л. СОН, «Қишлоқ ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

Озиқ-овқат дастури бўғинлари

ЧОРВАДОРЛИК— ИЖОДИЙ КАСБ

Абу Али ибн Сино айтганидек, гўшт танани мустаҳкамлайдиган таом бўлиб, у бошқа овқатларга нисбатан қонни тезроқ кўпайтиради. Дарҳақиқат, дастурхонимизни гўштсиз тасаввур қилиш қийин. Чунки усиз бирон егулик тайёрлаш амри маҳол. Биз гўшт киши организми учун қанчалик зарур эканлигини яхши биламиз. Лекин бу лаззатли неъматни ҳузур билан истеъмол қиларканмиз, уни етиштирган фидойи кишиларнинг машаққатли меҳнатини ҳамма вақт ҳам ҳис этавермаймиз.

Фарғона вилояти агросаноат уюшмаси раисининг ўринбосари У. Абдуллаев (ўртада) бўрдоқичилик корхонаси директори А. Охунжонов, партия ташкилоти секретари И. Иброҳимов ва илғор молбоқар Х. Ваҳобова билан.

Жумҳуриятимизда эл-юрт маъмурчилиги йўлида тинмай меҳнат қилаётган чорвадор хўжаликлар талайгина. Улар гўшт етиштиришни саноат негизида ташкил этиш устида иш олиб бормоқдалар. Айниқса бу Фарғона вилоятидаги хўжаликлараро бўрдоқчилик корхоналари фаолиятида яққол намоён бўлмоқда.

— Вилоятимизда 13 та хўжаликлараро бўрдоқичилик корхонаси мавжуд, — дейди вилоят агросаноат уюшмаси раисининг ўринбосари Умаржон ака Абдуллаев. — Бу корхоналар илғор технологияларни ўзлаштира бориб, ўтган йили гўштга топшириладиган ҳар бир бош қорамолнинг ўртача тирик вазнини 457 килограммга етказдилар. Бу, жумҳуриятдаги бошқа корхоналар эришган ўртача кўрсаткичдан анча юқоридир. Вилоятдаги корхоналар ташқаридан мол сотиб олишдан қатъиян воз кечишди, зотан, у мол гўшти етиштириш иқтисодиётига катта путур етказарди. Ҳозир эса бўрдоқига боқиладиган мол подаси яратишнинг ва маҳсулотни арзонлаштиришнинг таъсирчан бошқа резерви ишга солинаяпти. Илгари вилоятдаги хўжаликлараро бўрдоқичилик корхоналари брак сигир ва ғунажинларни иложи борича олмасликка ҳаракат қилардилар. Чунки уларни керакли вазн даражасига етказиш қийин бўлади. Эндиликда подадаги урғочи моллар сони деярли 25 фоизни ташкил этаяпти. Бу қўшимча ташвишлар билан бирга янги имкониятлар ҳам очиб бермоқда. Яъни урғочи моллардан кўплаб бузоқ олинмоқда. Бунда молларни махсус гўштбоп зотли буқалар билан саноат негизида чатиштириш қўл келмоқда. Ўтган йили биринчи марта «шароле» деб аталадиган Франция буқаларининг музлатилган уруғидан фойдаланиш натижасида 40 бош дурагай бузоқ олинди. Бу йил вилоят хўжаликлараро бўрдоқичилик корхоналари подасига яна 550 бош дурагай бузоқ қўшилади. Уларнинг бир кеча-кундузда эт қўшиши, ўтган йилларнинг тажрибаси кўрсатганидек, 1.000 граммга етаяпти, ҳолбуки, молларни озиқлантириш технологияси ва даражаси деярли илгаригидек давом этмоқда.

Бу ишлар айниқса вилоятнинг Олтиариқ районидаги хўжаликлараро бўрдоқичилик корхонасида намунали олиб борилмоқда. Ёш қорамолларни ўстириш ва бўрдоқига боқишга ихтисослашган мазкур корхонанинг илк тамал тоши 1961 йилда колхозлараро бўрдоқичилик пунктида қўйилган эди. Ўша кезларда хўжаликлардан келтириладиган қорамолларни охирги босқичда семиртирувчи ибтидоий технологияга эга мўъжаз базада жуда оз миқдорда моллар тўпланар, айрим пайтлари эса корхона ҳувиллаб қоларди. Оқибатда кичик пункт катта зарар келтирарди.

1977 йили бу ерга ижодий изланувчан, ташаббускор кишилар, ўз вазифасига муносиб мутахассислар жалб этилди. Корхонани саноат негизига ўтказиш бўйича илк ишлар амалга оширилди. Натижада ўша йили бўрдоқичилик пункти биринчи бор даромад олди. Шундан бери корхона йил сайин рентабелли хўжаликка айланиб борди. Чорвачиликни саноат асосига ўтказишда туб бурилиш ясалди. Жамоада истиқболли ва оқилона ечимлар тинмай изланилди. Мамлакатнинг илғор хўжаликлари тажрибаси кенг ўрганилди. Жумладан, янги корхонани лойиҳалаш, қуриш, ундан фойдаланишнинг асосий принциплари аниқланди. Бунда вилоят ташкилотларининг йирик мутахассислари бажонидил қатнашдилар.

Районда бўрдоқичилик пунктини реконструкциялаш ва йирик замонавий корхонага айлантириш бўйича фаол иш олиб борилди. Молларни етказиб берувчи жамоалар билан ўзаро алоқа тартиби ҳам ўзгарди. Илгари бу ерга келтирилган моллар бўрдоқига боқиш даврида қаердан олингани эътиборда бўларди. Гўштга топширилаётганда эса семиртириш ҳисобига олинган маҳсулот ҳалиги хўжалик планига ёзиб қўйиларди. Молни етказиб берувчи хўжалик билан комплекс ўртасидаги ўзаро алоқани яхши йўлга қўйиш мақсадида, шунингдек, чорвачилик маҳсулдорлигини ошириш учун мазкур пункт хўжаликлараро корхона шароитига ўтказилди. Колхозлардан сотиб олинадиган бузоқларнинг муваққат харид нархи тасдиқланди.

Хўжаликда гўшт етиштириш ва уни давлатга сотиш йилдан-йилга кўпайиб бормоқда, таннарх ҳам арзонлашмоқда. Бу чорвачиликдан келадиган даромаднинг ошишида муҳим аҳамиятга эга. Биргина ўтган йилнинг ўзида 1 миллион 705 минг сўм даромад кўрилди. Шундан 359 минг сўми фойдадир. Бўрдоқибоқарларнинг қандай ишлаётганликларини, нималарга эришганликларини маълум даражада ана шу кўрсаткичлардан ҳам билиш мумкин.

Аммо кўплаб рақамлар билан ҳам ифодалаб бўлмайдиган далил бор. Масалан, бўрдоқибоқарлар молларнинг ўртача бир кеча-кундуздаги вазн қўшишини камайтирмаган ҳолда молбоқарнинг иш унумини 2—3 баравар ошириш мумкинлигини амалда исботлаб беришди. Бунга осонликча эришилмади, албатта. Янгиликни ўт юракли чорвадорлар бошлашди. Улар ўз қарамоғларидаги молларни аста-секин кўпайтира боришди. Кадрлар қўнимсизлиги бартараф этилди. Чорвадорлар ишлаб чиқаришни ташкил этиш муаммоларини ечишга масъулият билан қарайдиган бўлишди.

Бундай ютуқларга фақат чорвадорлар ўртасида тарғибот ишлари олиб бориш туфайли эришилгани йўқ. Улар асосан фан ва техника ютуқларига таянишди. Натижада ҳозирги вақтда бу ерда гўшт етиштиришнинг потокли технологияси жорий этилган. Корхонада 2 минг 450 бош гўштбоп қорамол бор. Улар ёш гуруҳларига бўлинган ва муайян молбоқарларга бириктилган. Ҳар қайси гуруҳ учун табақалаштирилган рационлар тузилган ва алоҳида бинолар ажратилган. Ўстиришнинг навбатдаги туркуми тугаллангач, моллар бошқа биноларга, сўнгра эса интенсив боқиш гуруҳига ўтказилади.

Кўп меҳнат талаб қиладиган ишларни механизациялаш иш унумдорлигини оширишнинг муҳим омилидир. Молхоналарда гўнг чиқарадиган транспортёрлар бор. Моллар яйратиладиган майдончаларда эса бу ишни бульдозерлар бажаради. Суғориш ва озуқа тарқатиш ҳам техника зиммасида.

Олтиариқликлар молларнинг ўртача кунлик семиришини оширишга интилиб, олимлар билан алоқани мустаҳкамлашди. Масалан, чорвадорлар ўстириш стимуляторларини юқори баҳолашди. Улардан бири кенг кўламда синаб кўрилди. Натижада илгаригича миқдорда озуқа сарфланган ҳолда молларнинг семириши анча ортди.

Бўрдоқичиликни юқори даражада ташкил этишдаги асосий қийинчилик озуқа балансидир. Буни дилдан ҳис этган хўжалик чорвадорлари жорий йилда мўл ем-хашак жамғаришга ҳаракат қилаяптилар. Улар чорва маҳсулдорлигини давлатдан олинаётган омихта ем ва шелуха ҳисобига эмас, балки ўз далаларида етиштирилаётган озуқа эвазига ошириб бормоқдалар. Силос, сенаж ва бошқа емишларни тайёрлаш имкониятларидан тўла фойдаланмоқдалар.

Чорвачиликнинг озуқа базасини мустаҳкамлашнинг муҳим даври ҳисобланган шу кунларда корхонада ташкил этилган 4 та ем-хашак бригадасининг қилаётган ишлари диққатга сазовор. Озуқакорлар мавжуд 828 гектар майдондан мўл ем-хашак жамғариш мақсадида фидокорона меҳнат қилмоқдалар. Айниқса, Қўзибой Ёқубов бошлиқ озуқакорлар бригадаси аъзоларининг ҳиссаси катта бўлаяпти. Пешқадам ишчилардан Эрмат Рўзиматов, Юсуфжон Ҳайитов, Мурод Пўлатов ва Даврон Ғозиев жонбозлик кўрсатмоқдалар.

Эришилган ютуқлар асосий озуқа экинларининг юқори агротехникасига риоя қилишгагина эмас, балки уларни истиқболли оралиқ экинлар билан аралаш ўстиришга ҳам боғлиқ. Бу ерда йилига 2—3 марта озуқа олинади. Далаларнинг ярмидан кўпроғида оралиқ, такрорий ва аралаш экинлар етиштирилади. Экинларни танлашда олимларнинг тавсиялари ва навларнинг хусусиятлари — вегетация даврининг узунлиги, иссиқлик ва намга эҳтиёжи, совуққа бардошлиги кабилар қатъий ҳисобга олинади. Мақбул рационни таъминлаш учун зарур экин майдонлари ҳам эътиборда бўлади. Хўжалик далаларида истиқболли озуқа экинларининг бутун бир комплекси, яъни перко, рапс, кўп ўримли жўхори, катта баргли сули, кузги жавдар ва силосбоп маккажўхори жорий этилди. Шуниси муҳимки, мазкур экинлардан олинган озуқа арзонга тушади. Бу мол гўшти етиштиришнинг рентабеллигини оширишнинг салмоқли омилидир. Буни яхши тушунган хўжалик чорвадорлари озуқаларни тайёрлаш ва қайта ишлашга алоҳида аҳамият беришмоқда. Корхонада замонавий озуқа цехи мавжуд. Бу ерда ембоп донларнинг ҳаммаси агрегатларда яхшилаб майдаланади ва буғланади. Натижада омихта озуқадан фойдаланишни қатъий назорат қилишга эришилмоқда. «Винегрет»лар тайёрлаш кенг русум бўлаяпти, яъни дағал ва ширали озуқа обдон аралаштирилиб, кейин молларга берилмоқда.

Бу ютуқларда корхонанинг ҳақиқий жонкуярлари, илғор чорвадорларнинг ҳиссаси айниқса катта. Улар чорва маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш борасида туну кун изланадилар, янгиликлар қидирадилар. Бир неча йилдан бери самарали меҳнат қилаётган — ферма мудири Султонали Йигиталиевнинг хизматидан барча мамнун. Меҳнатсевар бу кишининг амалга ошираётган ибратли ишларидан ўрнак олса арзийди. Молларнинг соғлом ўсишида ветврач Шуҳрат Дадабоевнинг салмоқли улуши бор. Тажрибали бўрдоқибоқарлардан Абдулҳаким Отабоев ва Меҳмонали Мамарозиков ҳақида ҳам кўп илиқ сўзлар айтиш мумкин. Улар ўз боқимларидаги молларни тез ва мўлжалдагидан зиёд семиртиришга эришмоқдалар. Бунда кўп йиллик тажриба ва илғор усуллар қўл келаяпти. Гўштга топширилаётган қорамолларнинг тирик вазни эса 500 килограммдан ошмоқда.

Корхона азаматлари Озиқ-овқат дастурини амалга оширишга муносиб ҳисса қўшиш ва жорий йилда давлатга 650 тонна гўшт топшириш учун зўр уюшқоқлик намуналарини кўрсатиб, фидокорона меҳнат қилмоқдалар.

И. АЛИМОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

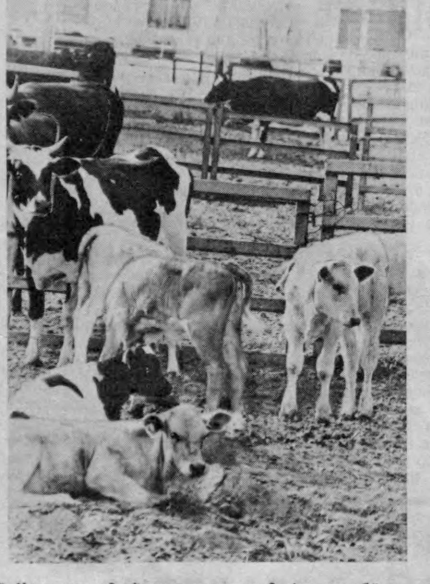

СУРАТЛАРДА: 1. Озуқа цехи ишчиси Ҳусанбой Қосимов. 2. Ферма моллари. 3. Ака-ука бўрдоқибоқарлар Муҳаммаджон ва Искандар Абдуллаевлар.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган суратлар.

ОРБИТАДАН ДАРАКЛАР

УЧИШНИ БОШҚАРИШ МАРКАЗИ. «Мир» орбитал комплекси ичида Геннадий Манаков билан Геннадий Стрекаловнинг космик вахтаси навбатдаги ҳафтаси тугамоқда.

Ўтган кунларда экипажнинг учиш программасида технология ва техника тажрибаларини, астрофизика ва геофизика тадқиқотларини ўтказиш белгиланган эди. Комплекс ичида ишлатиб бўлинган элементларни «Прогресс М-4» автомат кемасида келтирилган янги элементлар билан алмаштириш юзасидан белгиланган ишлар ҳам бажарилди.

Космонавтлар «Галлар» қурилмасида навбатдаги қуюлмага тайёргарлик кўриш учун вазнсизлик ҳолатида юқори сифатли ярим ўтказгичлар ҳосил қилишнинг технология жараёни энг мақбул тартибини белгилаш мақсадида қурилманинг электр ёрдамида қиздириладиган печи ҳарорат майдонларини ўлчаб кўрдилар.

Экипаж очиқ космос омилларининг турли конструкцион материаллар нусхаларига таъсирини ўрганиш юзасидан тажрибаларнинг бир неча туркумини бажаради. Шунингдек станциянинг айрим системалари билан профилактика ишларини ўтказади.

Бошқарилаётган «Мир» комплексининг орбитасини юк кемаси моторларидан фойдаланиб, яна бир марта тўғрилаб қўйиш режалаштирилмоқда. Парвоз белгиланган жадвалга мувофиқ ўтмоқда. Космонавтларнинг аҳволи яхши.

ХОТИРА ВОКЗАЛИ

ЕРЕВАН. Меъморлар онласининг икки аъзоси 1988 йилдаги ер қимирлаш пайтида вайрон бўлган Спитак шаҳрида темир йўл вокзали лойиҳалари Бутуниттифоқ конкурсида ғалаба қозонди. Булар Арманистон ССРда хизмат кўрсатган архитектор Спартак Хачикян ва унинг ўғли— Ереван архитектура-қурилиш институтининг бешинчи курс талабаси Ашотдир. Уларнинг фикрича, бино 12 метрлик базальт эҳром шаклида бўлади. Унинг ўртасидаги ёриқ бинога кириш жойи вазифасини ҳам бажаради. Бинонинг ичи арман хачкарлар, тош бутлар, барельефлар, нақшлар билан безатилади. Бу ерда Спитакни тиклашда иштирок этган мамлакатлар ва жумҳуриятларнинг рамзлари ҳам тасвирланади.

ҚИШЛОҚ ЯНГИЛИКЛАРИ

СОҲИБКОРЛАР

Сурхондарё вилоятидаги В. Қодиров номли совхознинг А. Амиров бошлиқ бригадаси аъзолари хирмонга пахта ҳосилининг дастлабки тонналарини топширдилар. Улар икки йилдан буён жамоа пудрати шароитида ишлаб, барча план кўрсаткичларини муваффақиятли уддаламоқдалар.

— Энг муҳими, шу вақт ичида одамлар ўзгарди, дейди бригадир, — биз энди бутунлай мустақилмиз, бу нарса ҳамма соҳада, ерни экишга тайёрлашдан то йиғим-терим давригача намоён бўлмоқда. Пудрат туфайли бригадамизда замонавий деҳқончиликнинг илғор усулларини ўзлаштирдик, хом ашё етиштирга сарфланган харажатларни ҳисоблаб бормоқдамиз, ҳамма нарсада тежамкорлик билан иш юритяпмиз.

Бу йилги мавсумда пудратчилар ўзларига бириктирилган 56 гектар ернинг ҳар гектаридан 40 центнер ҳосил тўпладилар. Бу шартномада кўрсатилганидан тўрт центнер кўпдир. Пландан ташқари олинган ана шу ҳосил жамоа аъзоларига қўшимча даромад келтиради.

ЎРМОНЛАР ИНЪОМИ

Бобатоғ ўрмон хўжалигида писта ҳосили териб олинди. Олис ерлардаги тоғли ўрмон хўжаликларидан марказий омборга ўн бир тонна писта олиб келинди. Ўрмончиларнинг фикрича, ўтган йилги шарт-шароитни ҳисобга олганда, ҳосил айниқса яхши бўлди. Чунки ўшанда ноқулай об-ҳаво шароити ёмон таъсир қилганди. Етиштирилган писта ҳосилининг бир қисми уруғликка қолдирилади, қолгани аҳолига сотилади.

Бобатоғ пистазорлари жумҳуриятимиздаги энг катта пистазорлардан ҳисобланади. Уларнинг умумий ҳудуди 24 минг гектар. Ўрмон хўжалиги ходимлари фақат кўчатларни парваришлаб қолмасдан, айни вақтда уларни кенгайтириш билан ҳам шуғулланмоқдалар. Шу йилнинг баҳорида 250 гектар ерга қимматбаҳо навли ёнғоқ ва тупроқни мустаҳкамлайдиган экинлар экилганди. Келаси баҳорда ҳам худди шу ҳажмдаги майдонга экинлар экилади.

ТАЖРИБА ЎЗИНИ ОҚЛАДИ

Хоразм вилоятидаги «СССР 60 йиллиги» номли совхоз деҳқонлари қадимий озуқа экини — амарантдан биринчи ҳосил олдилар.

Бу юқори ҳосилли янги ўсимлик барча сифат кўрсаткичлари жиҳатидан одатдаги озуқа экинларидан устун туради. Кўк массаси жиҳатидан жўхоридан 50—70 фоиз маҳсулдордир, оқсил моддалари эса уч-тўрт баравар кўп.

Бу йил хўжаликнинг бир неча гектар ерига тажриба тариқасида амарант экилди. Мутахассисларнинг ҳаммаси тажриба муваффақиятли чиққанлигини эътироф қилмоқда. Келаси йили совхоз учун янгилик бўлган бу экин майдони икки баравар кенгаяди.

ХИЛМА-ХИЛ НОНЛАР

Самарқанд нон комбинатида нон маҳсулотларининг янги хиллари пайдо бўлди.

Бу «Фаранги» деб аталган 40 сантиметрли батон нонлардир. Қўҳна шаҳар аҳолиси уни «Иссиқ нон» дўконидан сотиб олиши мумкин. «Фаранги» янги линия ўрнатилган цехда тайёрланади.

Бундан ташқари, «Спорт» ва «Неман» деб аталган нонлар белорус нонвойларининг кўрсатмалари асосида тайёрланмоқда.

Ана шу уч хил янги ноннинг ҳаммасига фойдали аралашмалар қўшилади, бу эса улар таъмини айниқса яхшилайди, хушхўр қилади ва тез қотишининг олдини олади.

Яқин орада ер ёнғоқ солинган «қандолат», ташқи кўринишидан маккажўхори бодроғига ўхшаш «кангилак» нонлари халққа етказиб берила бошлайди.

ЕМ-ХАШАК УЙГА КЕЛТИРИБ БЕРИЛАДИ

Гулистондан унча узоқ бўлмаган «Баҳор» совхозининг ходимлари гулистонликларнинг тўғридан-тўғри уйларига ем-хашак етказиб беришмоқда. Гап шундаки, вилоят марказининг кўпгина аҳолиси ўз ҳовлиларида чорва моллари боқишмоқда.

— Албатта, биз муаммони тўла ҳал этолмаймиз, — дейди совхоз директори П. Йўлдошев. — Лекин шунинг ўзи ҳам, менимча, катта ёрдам бўлади. Яқин кунларда эса биз бу ерда ортиқча етиштирилган ем-хашак сотиладиган дўкон очамиз.

ЧИРОЙ ОЧМОҚДА

Яккабоғ районидаги «Ленин учқуни» колхозининг Чайдари қишлоғида барча қулайликлари бўлган замонавий ғиштин уйлардан иборат янги кўча пайдо бўлди.

Хўжаликда уй-жой қурилишига доимо алоҳида аҳамият бериб келдилар. Лекин деҳқонларга қўшимча равишда томорқа ва якка тартибда уй-жой қуриш учун ер ажратиш тўғрисида жумҳурият ҳукумати қарор қабул қилганидан сўнг бу ишлар айниқса кенг қулоч ёзди.

Хўжалик бошқаруви ана шу мақсад учун 77 гектар ер ажратди, қисқа муддат ичида хўжаликнинг учта қишлоғи — Чайдари, Қўтонтепа ва Газлакда юздан ортиқ уй қурилди.

Қишлоқлар борган сари замонавий тусга кирмоқда. Колхоз қишлоқларни ободонлаштириш учун ҳар йили кўплаб маблағ ажратмоқда. Кўчаларга асфальт ётқизилмоқда, ижтимоий-маданий-маиший иншоотлар бунёд этилмоқда. Ҳозир еттита дўкон, ҳаммом, сартарошхона, чойхона, иккита кутубхона колхозчилар хизматида.

«Қишлоқ ҳақиқати»нинг хотира китоби

ИНСОН ҚАДРИ

«...Совхоз идораси дарёга яқин жойда. Чопиб қирғоққа тушиш, ҳовучлаб тўйиб-тўйиб сув ичиш ва яна тўхтамай қайтиб келиш мумкин. Директорнинг иккинчи қаватдаги хонаси деразасидан қорли тоғ чўққилари, арчазорлар, қуйидаги зардолизор, боғлар, токзорлар кўриниб туради. Хонада қандайдир улуғворлик бордек.

— Бундай жойни ҳар қандай киши ҳавас қилса керак? — сўрайман директордан.

— Бу ернинг келажаги порлоқ, — дейди яқинда иш бошлаган Йўлдош Авлаёров мамнуниятдан нигоҳи ёришиб...».

Бундан тўрт йил олдинги биринчи мулоқот шу таҳлит бўлган эди. Унинг барча тафсилоти эсимда. Ўшанда май ойи эди. Баҳор борлиқни яшилликка, гулга бурқаганди. Директор хўжалик билан энди танишаётган, идорада янгича тартиб жорий этилаётгани сезилиб турарди: одамлар рухсат сўрамаёқ кириб келаверишар, Йўлдош ака босиқлик билан «Ҳозирча бандман, бу кишидан кейин навбат билан кирасиз» деб тушунтирарди. Арзга келувчилар кўп. Ишчилар қарийб икки йилдан бери маош олмаган, хўжалик одамлардан қарздор эди.

Икки йил ичида аҳвол ўнгланиб, совхоз ўзини тутиб олди, ҳатто тажриба ўрганишга қўшни хўжаликлардан кела бошлашди. Бир сафар районда бўлганимда совхоз областда биринчи бўлиб чек усулига ўтаётгани, асосий тайёргарлик ишлари тамом бўлгани ҳақида айтиб қолишди. Ҳамкасблар билан хўжаликда янги усул афзалликлари ҳақида давра суҳбати ўтказдик. Йўлдош ака бутун вужуди билан ишга киришиб кетган эди. Дастурхон атрофида ўтирганда ҳам ўзича нималарнидир режа тузар, ҳисоб-китоб қиларди. Баъзан аскияга қўшилар, қизиқ гаплардан айтиб қолар, самимий кулгиси билан шодликка жўр бўларди. Хайрлашаётганда мулозамат билан тез-тез келиб туришимизни тайинлади. Кейин эса ҳаммамиз серғалва ҳаёт дарёсига шўнғиб кетдик. Кунлар ўтаверди. Ногоҳон бир кун газетада таъзияга кўзим тушиб қолди. Унда «Коммунист» совхозининг директори Йўлдош Аллаёров бевақт вафот этгани муносабати билан ҳамдардлик билдирилганди. Чуқур афсусландик. Дарё ёқасидаги ўша меҳмонхонада бўлиб ўтган суҳбат ёдга тушди.

Ҳаётда шундай одамлар бўладики, уларнинг таржимаи ҳолида даврнинг барча яхши-ёмон томонлари акс этади. Юз бераётган ҳеч бир воқеа уларни четлаб ўтмайди. Доимо кўпчиликнинг назарида бўлишади. Уларнинг дўстлари бўлганидек, душманлари ҳам бисёр. Бундайларни баъзан ҳаётнинг барометрлари деб ҳам аташади. Агар ишлари юришиб кетса, яхшиликка, аксинча бўлганда ёмонликка йўядилар. Эҳтимол, охирги тахмин шахсий майлларнинг ифодасидир. Халқ яхши одамни асло ёмон демас. Ушалмаган орзулар, истиқболдаги режалар унинг номи билан боғланади, бундай кишиларни «худо етказди» дейишади. «Коммунист» совхозига нақд тўрт йил директорлик қилган Й. Авлаёров ҳақида турли тоифа одамларнинг дил сўзларини тинглаб ана шундай хулосага келдим. Суҳбатдошларим унинг хайрли ишларидан сўзлаб беришди.

Таржимаи ҳолидан: 1944 йилда Яккабоғ районидаги «Ленин учқуни» колхозининг Чайдари қишлоғида туғилди. Ўрта мактабни тугатгач Совет Армияси сафига чақирилди. Хизматдан сўнг колхозда табелчи бўлиб ишлади. 1966 йилда Самарқанд қишлоқ хўжалик институтининг зооветеринария факультетига ўқишга кирди. Ота-онаси Мунаввар исмли қишлоқдош қизга уйлантиришди. Институтни имтиёзли диплом билан тугатиб, колхозга ишга келди.

— Йўлдошда чорвачиликка зўр қизиқиш бор эди. Бу унга ихтисосини пухта эгаллаш омили бўлгандир. Талабалик йиллари ишлаб чиқариш практикаси билан бир мунча муддат Орджоникидзе районидаги «Красний водопад» тажриба-экспериментал хўжалигида бўлди. Бу ерда машҳур чорвадор, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, СССР Давлат мукофоти лауреати Анастасия Ивановна Чудная уни ишга таклиф қилди. Бироқ у ўз қишлоғига шошди. Орадан олти ой ўтиб, яна таклиф қоғози келгач, Йўлдош пайсалга солиб ўтирмади. Оиласи билан кўчиб келди.

«Красний водопад» тажриба хўжалиги чинакам байналмилал оила бўлиб, бу ерда ўзбеклар билан ёнма-ён қозоқлар, руслар, грузинлар, немислар яшашарди. Йўлдош тезда барчанинг ҳурматини қозонди. Икки қизини рус аёли Полина Степановна тарбиялади. Севган йигити урушда ҳалок бўлган бу аёл ёлғиз яшар, садоқат рамзи сифатида дунёдан тоқ ўтишга аҳд қилганди. Унинг ўзбек оиласи фарзандларига меҳри тушиб қолди. Қизчаларни оқ ювиб, оқ тараб, русчага ўргатди, қалб ҳароратини бахшида этди.

Таржимаи ҳолидан: 1979 йилда «IX беш йилликда арзон гўшт етиштириш технологиясини ишлаб чиққанлиги учун «Красний водопад» тажриба базасининг уч ходими, жумладан, Йўлдош Авлаёров ҳам Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофоти лауреати бўлишди. 1985 йилда «Ўзбекистоннинг иссиқ иқлимли шароитида маданий яйловларда соғин сигирларни сақлаб боқиш технологиясининг самарадорлиги» деган темада қишлоқ хўжалиги фанлари номзоди илмий унвони учун диссертация ҳимоя қилди.

Қуш ҳам ўзи ошёнига интилади. Йўлдош ҳам Қашқадарёга талпинарди. Айниқса, диссертация ҳимоясидан кейин бу истак кучайди. Уни 1986 йилда Яккабоғ районидаги «Коммунист» совхози директорлигига тавсия этишганда иккиланмай қабул қилди.

— Февраль ойининг охирларида Тошкентдан Яккабоққа бирга келдик. У она юрти бағрига шошилар, юртдошлари қучоқ очиб кутиб ўтиргандек эди. Хўжаликда уни яхши кутиб олишмади. Бу, аввало, одамларда раҳбарларга нисбатан ишончсизлик уйғониб қолганидан эди. Совхоз ташкил этилганидан бери директорга ёлчимади. Кўпи ўз чўнтагини ўйлади. Шу туфайли иқтисодиёт издан чиққан, одамлар юпун яшарди. Тошкентдан келган одамнинг бирор каромат кўрсатишига ҳеч ким ишонмасди. Районда ҳам уни унчалик хушлашмасди, чунки директорликка бошқа кишини мўлжаллаб туришган, ҳамма «олди-берди»лар битганди. Й. Авлаёров эса министрликнинг йўлланмаси билан келиб қолганди...

— Олти ойлар ўтгандан кейин чарчаб даладан келди-да, диванга ўзини ташлаб «Бекор келган эканман», деб афсусланди. Одамлар йўлга юрадиган алпозда эмас эди. Дардини ёргани шу. Ҳеч ишидан гапирмасди.

Йўлдош одамларга яқинлашди, уларнинг кўнглига қўл солиб кўрди. Маълум бўлдики, баъзи таҳдидлар халқнинг гапи эмас, бир тўда мансабпараст, қаллоб, элни сотиб юрганлар ўз нафсларини ором олдириш учун ҳар хил иғволарни тарқатаётган экан. Меҳнат билан кун кўриб юрган одамлар тадбиркор, оқил раҳбарга муҳтож эди. Йўлдош шуларга суянди, уларнинг ташвишларини ўз елкасига олди.

Хўжаликда чорвачилик ночор эди. Сигирлар эчки қатори сут берар, гўшт тайёрлаш плани бажарилмасди. Шу йиллар давомида хўжалик қолоқликдан тараққиёт йўлига чиқиб олди. Иқтисодиёти мустаҳкамланди, барча тармоқлар рентабелли соҳага айланди, ўз-ўзини маблағ билан таъминлаш асослари яратилди. Хўжалик меҳнаткашларининг ойлик маоши 4,5—5 баравар кўпайди. Янги ариқлар қазилди, каналлар бетонлаштирилди. 500 гектарга яқин ер ўзлаштирилди, кўплаб боғ ва токзорлар барпо қилинди. Маҳсулотни қайта ишлашнинг дастлабки корхоналари пайдо бўлди. Директорнинг совхозни агросаноат фирмасига айлантиришдек ёрқин орзуси бор эди. Социал соҳа ўнглана бошлади. Доимий ва мавсумий болалар боғчалари қурилди. Қир орқали Шаҳрисабз районига олиб борадиган йўл қурилди. Магазин, ошхона ва мактабнинг пойдеворлари қўйилди. Чорвачилик соҳасидаги ютуқлар салмоқли бўлди. Сигирлардан сут соғиб олиш 15 марта ошди. Гўшт топшириш плани бажариладиган бўлди. Ем-хашак базаси мустаҳкамланди. Беда ғарамларини бостирмада асраш, областда фақат шу хўжаликда йўлга қўйилган. Бу ютуқларга қўшимча маблағ сарфланмасдан ишлаб чиқаришдаги илғор усулларни, хусусан, бошқаришда чек шаклини қўллаб эришилди. Хуллас, қўлга илинадиган, кўзга кўринадиган ютуқлар кўп. Бунга хўжаликнинг ҳар бир аъзоси гувоҳлик бера олади.

Ўзига талабчан бу раҳбар атрофидагиларга ҳам шундай эди.

— Бир сафар борганимизда уч ўғли терлаб, сой ёқасидан ўт кўтариб чиқаяпти. «Бирор тележка беда келтириб ташласангиз бўлмайдими?» дедик. «Қўйинг, — деди, — булар меҳнатга ўргансин. Ўроғи ўткир бўлса, қийналмайди».

Соғлиғидан бирон марта шикоят қилмаган «Дард бошқа, ўлим бошқа» дейдилар. Шундай бўлиб чиқди. — Тонгга яқин «мазам қочаяпти, бориб қоровулга айт, фалончини чақириб келсин», деб энг ишончли кишилардан бирини сўратди. У келиб, шифокорни чақирди. Врач кўриб, укол қилдида, қимирламай ётишни тайинлаб кетди. Эрталаб соат 5 да ўз одати бўйича дала айлангани чиқди. Қайтиб келганида аҳволи оғирлашди. Тинимсиз телефон қилди. Ҳеч ким жавоб бермади. Кўрпачага чўзилди.

Уйда ҳеч ким йўқ эди. Тиббий ёрдам келганида эса кеч бўлганди. Порлоқ орзулар етим қолди. Чўққини кўзлаган лочиннинг ярим йўлда қаноти қайрилди.

Ҳар бир одам ўз йўриғи билан қайтмас талқин, мангу уйғоқ ирмоқдир. Йўлдош Авлаёров одамлар қаторида ягона тимсол бўлиб қолади. Тирикликнинг ўз йўл-йўриғи бор. Мунаввар опа шу тирикчилик йўлида ишлашни хоҳлайди. Ахир, саккиз болани боқиш лозим. Лекин ҳозирча иш йўқ. Уларнинг ҳолидан ҳеч ким хабар олмай қўйган. Наҳотки, бир фидойи инсон руҳига ҳурмат шу бўлса? Йўлдош Авлаёровни биладиганлар, унинг дўстлари қаерда қолди? Биродарлар, одамийлик ҳурмати—шафқатингизни дариғ тутманг. «Ишонганимиз шу йигит», дейди она хўрсинганча ушоққина гавдали Отабекни кўрсатиб. Дунёда яхшиликнинг яшаб қолиши учун Отабеклар тўкис ўсиши керак.

Йўлдош Авлаёров умрини бағишлаган хўжалик «Коммунист» деб аталади. Ҳаётда коммунистлар ҳам ҳар хил бўлишини кўриб турибмиз. Эҳтимол, унга ишда халақит берган, қора кўланкадек эргашиб, таъқиб қилиб юрганларнинг ҳам чўнтагида коммунистлик мандати бордир. Бироқ Й. Авлаёров ҳақиқий коммунист намунасини кўрсатди, бурчини амалда оқлади. Нега хўжаликка унинг номини қўйиш мумкин эмас?

Й. Авлаёров ишчанлиги, ҳалоллиги, одамохунлиги билан фақат орзу қилиш мумкин бўлган раҳбар эди. Ўзи ҳам энди ҳаловатга етган, экканларининг ҳосилини ўрадиган бўлганди. Одамлар бир умр излаб юрадиган Бахт исмли толеъ нақддек эди. Афсуски, бу бахтни сиғдиришга Йўлдош Авлаёровнинг пешонаси торлик қилди. Энди эса ҳаммаси кеч, ҳаммаси бефойда. Шоир айтганидек «Фалакка қўл узатиб шамси анварни олиб бўлмас».

Ҳаёт ўз измидан давом этаверади. Бир зум тўхтаган тириклик карвонини янги кучлар олға бошлайди.

Ҳаким САТТОРОВ.

Саломатлик—туман бойлик

ҲАР БИР УЙДА ҲАМШИРА

Урганч табобат билим юрти негизида очилган «Уй ҳамшираси» пулли курслари беморга биринчи ёрдам кўрсатиш учун зарур билимларни эгаллашга ёрдам беради. Машғулотларда тингловчилар анатомия, физиология бўйича умумий маълумотлар олишади. Оғир жароҳатланган, бахтсиз ҳодисага учраган беморларни парваришлаш кўникмаларини ўрганишади. Ўқув курси дастурига она ва бола гигиенаси масалалари ҳам киритилган.

СУНЪИЙ БУЙРАК БЎЛИМИ

Термиз шошилинч ёрдам марказий касалхонасида очилган янги сунъий буйрак бўлими дастлабки беморларни қабул қилди, Бундай бўлимнинг очилиши нефрит дардидан азият чекаётган кишилар қисматини анча енгиллаштирди. Энди улар даволаниш учун Тошкентга, мамлакатимизнинг бошқа шаҳарларига бориш заруратидан қутулдилар.

Фарҳод Алимовни ҳамма қўли енгил шифокор деб ҳурмат қилади. У ҳамиша беморлар билан самимий суҳбатлашади, дилхасталар кўнглини кўтаради, ширинсуханлигини ва малакали муолажасини улардан аямайди. Шунинг учун ҳам Жиззах шаҳар «Тез тиббий ёрдам» хизмати ходимлари ва ундан шифо топган кишилар ҳаким номини эҳтиром билан тилга оладилар.

СУРАТДА: Ф. Алимов бемор ҳузурига шошилмоқда.

Ш. ТЎРАЕВ олган сурат.

ҲИММАТ

Тошкент районининг Ҳасанбой қишлоғига киравеӈришда ахлат тўпланадиган ер бўларди. Ҳозир унинг ўрнида иссиқхоналар, полизлар, боғлар пайдо бўлди. Буларнинг ҳаммаси район халқ маорифи бўлимида хўжалик мудири бўлиб ишлаган Азимжон Носировнинг ташаббуси туфайли рўёбга чиқди.

....Азимжон ака Ҳасанбойда жойлашган қурилиш ташкилотларига ўз юмуши билан неча марталаб бориб келарди. У ҳар гал шу ердан ўтаётганида ахлат босган ерни кўриб кайфияти бузилар, юраги қисиларди. Бутун умр деҳқончилик билан шуғулланган бу киши бир қарич ернинг қадрини яхши биларди. Унинг тахминига қараганда, ахлатхона камида бир гектар келарди. «Ахлат олиб ташланса, ўйдим-чуқурлар текисланса, бу ерни жаннатдек жой қилиш мумкин. Боз устига, ариқ ҳам яқин...»

Унинг эса бундай тажрибаси бор эди. Азимжон аканинг таклифи билан 20 сўтих ерни эгаллаган эски боғ ўрнида иссиқхона қурилди, мевасиз дарахтлар илдизи билан қўпориб ташланди, у ерга гуллар ўтқазилди. Ўтган йилнинг куз фаслида эса сабзавот ҳам экишди. Ҳаваскор боғбоннинг ташаббуси бошқаларда қизиқиш уйғотди. 11, 15 ва 4-мактабларда иссиқхоналар бунёд этишди. Ўқувчилар бригадалари сабзавот етиштира бошладилар. Ҳосилдан тушган даромад ҳисобига энг яхши ўқувчиларга стипендия бериладиган, ўқитувчилар ва мактаб ўқувчилари меҳнати рағбатлантириладиган бўлди.

Район халқ маорифи бўлимининг мудири Ўткир Маҳмудов ёрдамчи хўжалик ташкил этишни неча марта таклиф этди, у мактаблар, болалар боғчалари, ўқитувчиларнинг оилаларини арзон маҳсулотлар билан таъминлаши мумкин бўлур эди. Мактаб ошхоналарига гўшт етказиб берадиган бўрдоқичилик хўжалигини ташкил этиш нияти ҳам бор эди. Район халқ маорифи бўлимида фақат бунга қандай ёндошишни билмас эдилар. Чунки, бирорта колхоз ёрдамчи хўжалик учун экин майдони ажратиб бермайди. Берган тақдирда ҳам ер учун анчагина ижара ҳақи тўлашга тўғри келади.

«Режаларимизни амалга ошириш учун ана шу ташландиқ ердан фойдаласак бўлмасмикин?» — таклиф қилди Азимжон ака. Район халқ маорифи бўлимида уни қўллаб-қувватладилар, ижроия комитетга мурожаат қилиб, ана шу ташландиқ ернинг ёрдамчи хўжалик учун ажратиб берилишига эришдилар.

Шундай қилиб, иш қизиб кетди. Хўжаликка А. Носировнинг ўзи раҳбарлик қила бошлади. Ахлатхонани тез орада тозалаб, ерларни текисладилар. Дастлаб лимонзор ташкил этилди. Ҳозир эса, унинг ёнида 30 сотихли иссиқхона қурилиши тугалламоқда. Бу ерда қиш фаслида помидор ва бодринг етиштиришади. Ярим гектарли полизда эса помидор, бодринг, булғор қалампири ва ошкўкларидан мўл ҳосил олишди.

Шу тариқа район халқ маорифи бўлимида ёрдамчи хўжалик пайдо бўлди. Бу ерда етиштирилган тотли маҳсулотлар энг аввало болалар боғчаларига бериладиди. Ўқув йили бошланиши билан мактаб ошхоналарига сабзавот етказиб берилади. Бундан ташқари ўқитувчиларга давлат нархида сотилади. Ҳосил етиштириш кўпайиши билан Келес марказида ўзларининг фирма дўконларини очишни режалаштириб қўйишди. Чоғроқ бўлса ҳам 15 бошга мўлжалланган бўрдоқичилик фермаси ташкил этилмоқда.

Азимжон ака эса ёрдамчи хўжаликни кенгайтиришни ўйламоқда. Зовур ёнидаги ташландиқ ерни ўзлаштириб, у ерда анжирзор барпо этишни таклиф қилмоқда.

Б. МАНСУРОВ,
ЎзТАГ мухбири.

ЎЗИДАН КЕЧИБ...

Инсон азиз, унинг сиҳат-саломатлиги — бебаҳо бойлик. Партия ва ҳукуматимиз совет кишиларининг соғлиғини муҳофаза қилиш, ҳозирги замон илмий табобатини янада ривожлантириш, тиббий муассасаларни янги асбоб-ускуналар, дори-дармонлар ва бошқа зарур анжомлар билан таъминлаш чораларини кўрмоқдалар. Даволаш муассасаларини, қон ва унинг таркибий қисмлари, дорилар билан таъминлаш ҳам шу кунлардаги долзарб вазифалардан биридир. Бу борада бепул қон топширувчи кишиларнинг беминнат хизмати катта бўлмоқда. Кўп йиллардан бери қон топшираётган одамлар беморлар жонига оро кириб, улар умрини узайтирмоқдалар. Жумҳуриятимизда бундай кишилар сони йилдан-йилга кўпаймоқда.

Тўхтахўжа Маҳмудов ана шундай фахрий қон топширувчилардан биридир. У 1980 йилдан буён пойтахтимиздаги 2-қон қуйиш станцияси билан доимий равишда алоқа қилиб келмоқда. Серҳиммат бу киши шу давр мобайнида 80 мартадан зиёд қон бердики, бу билан кўплаб беморларга умр бағишлади. У шу иш билан шуғулланувчи кишиларга ўрнак кўрсатиб, юқори натижага эришди. Беминнат хизматлари учун жумҳурият Қизил ярим ой жамиятининг фахрий ёрлиғи билан тақдирланди.

Биология фани бўйича етук мутахассис бўлган Тўхтахўжа Маҳмудов чорак асрдан зиёд Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Меҳнат Қизил Байроқ орденли ўсимлик моддалари кимёси институтида инсон саломатлиги учун зарур дорилар ишлаб чиқаришда сидқидил касаба уюшмаси комитети меҳнат қилмоқда. Институт унинг ҳимматини тақдирлаб, санаторий ва дам олиш уйларига йўлланмалар беряпти.

Н. МАҲМУДОВА,
тарбиячи.

СПОРТ ахбороти

ФУТБОЛ

Ўтган жума куни биринчи лигада ягона учрашув бўлиб ўтди. «Пахтакор» Тошкентда Краснодарнинг «Кубань» коллективини қабул қилди. Шуниси қувончлики, ўйин давомида пахтакорчилар ҳужумкорликда ҳаракат қилдилар. Айниқса команда тўпурари Шквирин ва ярим ҳимоячи Пятницкий ўзларини кўрсатдилар.

Ҳисобни тўртинчи минутда меҳмонлар очишди. Бунда Плошкиннинг аниқ зарбидан сўнг мезбонлар ўйинни майдон марказидан бошлашга мажбур бўлдилар. Шундан сўнг 12 ва 24-минутларда Игорь Шквирин ўз маҳоратини намойиш этиб, пахтакорчиларни олдинга олиб чиқди. 36-минутда эса Пятницкийнинг аниқ зарбидан сўнг ҳисоб 3:1 бўлди. Лекин танаффусга 2 минут қолганда меҳмонлар ҳисобни қисқартиришга эришдилар — 3:2.

Иккинчи бўлим пахтакорчиларнинг тўла ташаббуси остида ўтди. 52 ва 58-минутларда Пятницкий икки маротаба муваффақиятга эришди. Меҳмонлар дарвозасига киритилган олтинчи тўп Илҳом Шарипов ҳисобига ёзилди. Шундай қилиб, 6:2 ҳисобида ғалаба қозонган «Пахтакор» жамғармасидаги очколар сонини 37 тага етказди. Бу командамизнинг биринчиликдаги ўн олтинчи ғалабаси бўлди. Тўпурарлар рўйхатида ҳамон Игорь Шквирин олдинда бораяпти. У шу кунгача рақиблар дарвозасини 25 маротаба ишғол этди.

Ўйинлар жадвали

	Ў	Т	О
«Металлург»	27	43-18	39
«Спартак»	27	52-21	38
«Пахтакор»	27	52-32	37
«Шинник»	27	38-27	33
«Локомотив»	26	30-17	33
«Динамо» Ст	27	35-26	32
«Нистру»	27	29-32	27
«Факел»	27	31-34	26
«Динамо» Сх	25	16-21	26
«Геолог»	27	25-32	25
«Нефтчи»	26	36-33	25
«Локомотив» Н	27	25-35	25
«Ростсельмаш»	27	26-39	23
«Зенит»	27	29-30	23
«Қайрат»	27	28-34	23
«Таврия»	27	21-25	23
«Котайк»	27	25-32	22
«Тирас»	27	20-36	22
«Кубань»	27	18-38	19
«Кузбасс»	25	17-34	13

Навбатдаги тур учрашувлари 13 сентябрда ўтказилади. Шу куни «Пахтакор» Ярославлда маҳаллий «Шинник» командаси билан учрашади.

ХОККЕЙ

Олий лигада галдаги ўйинлар ўтказилди. Бу сафар энг йирик ҳисоб Ленинградда қайд этилди. Москва спартакчилари майдон эгалри — АСК коллективи дарвозасига жавобсиз 8 та шайба йўлладилар.

Пойтахтнинг МАСК хоккейчилари Ярославлнинг «Торпедо» командасини қабул қилдилар. Бу матч жанговар дуранг (3:3) билан якунланди. Москва динамочилари галдаги ютуққа эришдилар. Бу турда улар Минскда маҳаллий клубдошларини 5:2 ҳисобида мағлубиятга учратдилар.

Бошқа икки учрашув қуйидаги натижаларни берди: «Торпедо» (Нижний Новгород) — «Динамо» (Рига) — 0:4, «Химик» (Воскресенск) — «Итиль» (Қозон) — 6:2.

ОҒИР АТЛЕТИКА

Липецк шаҳрида мамлакат биринчилиги давом этмоқда. 60 килограммгача бўлган вазнда қўшкурашда 285 килограмм натижа кўрсатган грознийлик М. Садаев ҳурмат шоҳсупасининг юқори поғонасига кўтарилди. Львовлик А. Азизов иккинчи, волгоградлик В. Мелехов учинчи ўринни эгаллади.

Москвалик В. Юров 87,5 килограммгача бўлган вазнда олтин медални қўлга киритди. Грознийлик Р. Мусаев кумуш, унинг ҳамшаҳри У. Эделханов бронза медали билан тақдирланди.

ДИҚҚАТ: ҚИДИРУВ!

Ўзбекистон ССР Ички ишлар министрлиги жиноий қидирув бошқармаси 1961 йилда Астрахань вилоятида туғилган, корейс миллатига мансуб, Москвада соқчилар қўлидан қочиб кетган қуролланган хавфли жиноятчи Григорий Васильевич Кимни қидирмоқда.

Унинг белгилари: бўйи 173—175 сантиметр, гавдаси спортчиларникига ўхшайди, ўнг оёғи бир оз оқсоқланади. Чап чаккасида кўз баландлигида ярим ой шаклида жойлашган йирик ҳоллари бор, ўнг елкаси чап елкасидан сал пастроқ, чилла яралари (экзема) борлиги туфайли қўл ва оёқларини тез-тез қашийди.

Агар сиз шу одамнинг қаерда эканлиги тўғрисида бирор нарса билсангиз 02 рақамли телефон орқали хабар қилишингизни сўраймиз.

Бир пиёла чой баҳона

Дам олиш саҳифаси

КЎРИК-МУСОБАҚА

Ленин районида колхозлар ва қишлоқ Советлари турмуш маданиятининг кўрик-мусобақаси ўтказилди.

Махсус комиссия қишлоқлар қай даражада ободонлаштирилганлигини, деҳқонларнинг турмуш шароитини, атроф-муҳитнинг, маданий ва ижтимоий-маиший ривожланишининг аҳволини қараб чиқди.

Шу маънода «Шарқ ҳақиқати» колхози энг яхши деб топилди. Комиссия бошқарув ходимлари билан колхозчилар ўз турмушлари йил сайин янада чиройли бўлиши учун қўларидан келган барча ишни қилаётганликларини эътироф этди.

Сафарнома

ЮНОНИСТОН ДАЛАЛАРИДА

Ўрта денгиз орқали қадимий маданият марказларидан ҳисобланмиш Юнонистонга кириб борар эканмиз, гўзал ва навқирон, кўм-кўк боғу роғларга бурканган ўлка кўзимиз ўнгида гавдаланди. Обидалар ҳозирги замон бинолари билан шу қадар уйғунлашиб кетганки, эскисини янгисидан фарқлаш қийин. Иморатлар, неча минг йиллик стадионлар (илгарилари томоша кўрсатиш жойи бўлиб хизмат қилган), қирғоқ иншоотлари тошлардан барпо этилган. Мамлакатни кезар эканмиз, кўпгина далалар, боғлар, деҳқонларнинг туриш-турмушлари, техника, механизация воситалари, ердан унумли фойдаланиш ва уни асраб-авайлаш билан боғлиқ ишларга дуч келдик. Ўрганса арзигулик, қўлланса бўладиган, халқ дастурхонини мўл қилишга ёрдам берадиган омиллар билан яқиндан танишдик.

Мамлакатнинг хоҳ қишлоқ, хоҳ шаҳар кўчаси бўлсин, икки чеккаси гулларга бурканган. Ўнлаб, ҳатто юзлаб чақирим масофаларда бўйи баланд сарв гуллар очилиб турибди, атиргул, шойигул ва бошқаларнинг муаттар иси дилни яйратади. Қийғос пишиб етган апельсинлар, мандарин, анжир, ёнғоқ терилишини кутаяпти.

Юнонлар учун муҳим даромад манбаи бўлган зайтун дарахти авайлаб ўстирилади. Мой берувчи бу ўсимлик мамлакатда жон бошига биттадан тўғри келади. Ҳозир Юнонистонда ўн миллионга яқин аҳоли яшайди, худди шу сонга тенг ҳолда зайтун дарахти қишин-ёзин кўм-кўк бўлиб туради. Қаттиқ совуқ тушмаслиги, тез-тез ёмғир ёғиб туриши ва ҳавонинг мўътадиллиги цитрус ўсимликларидан яхши ҳосил олиш имконини беради. Зайтуннинг Туркияда ҳам кўплиги, қорга чидамли бўлишини биламиз. Бунинг исботи сифатида Озарбайжон ССРда ўсаётган кўплаб зайтун боғларининг яшнаб ётган катта майдонларини айтишимиз мумкин. Уни жумҳуриятимиз жанубидаги бепоён қир-адирларда кўпайтирса бўлади, деган фикрга келдик. Юнон деҳқонлари ҳам фикримизга қўшилишди. Бунинг учун масалага эътибор билан қараб, тиббиёт эҳтиёжларини қондириш мақсадларида бўлса ҳам уни ўстириш зарур. Ўсимликнинг қисқача тавсифномаси: бўйи ўртача 3—4 метр, баъзан олти метрга етади. Барглари майда, оддий, қалин, қисқа бандли, гуллари икки жинсли, кумушранг-оқиш, чиройли кўринишга эга. Меваси резавор, данакли, истеъмол қилинади. Мевасининг юмшоқ қисмида 60 фоизгача, уруғида 30 фоизгача мой бўлади. Унинг мойи табобатда, озиқ-овқат саноатида, техника ва қатор соҳаларда қўлланилади. Ёғочидан қимматбаҳо буюм ва совғалар тайёрланади. Дарахт 90—100 йил атрофида мавж уриб туради. Юнонистон зайтун мойидан мамлакатимиз ҳам маълум миқдорда сотиб олади. Биринчи «бош дарахт» Афинадаги Акрополда бўлиб, унинг остида қачонлардир машҳур Афлотун ўз шогирдлари билан дам олиб, суҳбатлашиб ўтиришни яхши кўрганлиги ҳақида маълумот бор. Қадим-қадимдан шу ердаги зайтун дарахти ўз ёшини яшаб бўлгач, ёш ниҳол ўтқазиб қўйилади. Ҳозир Акрополь тепалигидаги зайтунни бутун дунёдан келувчи сайёҳлару меҳмонлар кўриб, томоша қиладилар. Экскурсоводимиз ўсимликни Геракл ҳам эъзозлагани, урушларда уни синдиришга рухсат бермаганлигини айтди.

Афинадан қирқ чақирим узоқликдаги Карин канали Ўрта денгизни Адриатика билан боғлайди. Бу ажойиб иншоотни Сувайш каналини қурган француз инженери Лесепса лойиҳалаштириб қурилишга бошчилик қилган. У далаларда ҳаво мўътадил бўлиб туришини таъминлайди. Целопаннес ярим оролининг шимолий-шарқ томонидаги 28 минг гектар майдонда дарахтзору экинзорлар ястанган. Шу текисликнинг ўзида салкам бир ярим миллион туп зайтун қад кўтариб, ҳосил бериб ётибди. Унинг 31 турини ўстиришади. Йўлда катта қарағайзорга дуч келдик. Қарағайларнинг танаси тилинган бўлиб, ундан қатрон олинар экан. Қатрон маҳсулотлари винога қўшилади, озиқ-овқат тайёрлашда қўлланилади, маълум қисмидан атторликда фойдаланилади. Табиий оқиб тушганлари минг йиллар давомида ер остида қолиб, қаҳрабога айланиши ҳақида маълумотлар бор. Юнонлар яшил дўстларини жуда авайлаб ўстиришларига қарамасдан Эпидавр йўлида катта майдондаги ўрмон ёниб кетганига гувоҳ бўлдик.

Деҳқон ҳалол меҳнат қилиб, оиласининг мустаҳкамлиги, тўқ яшаши ва эртанги куни ҳақида қайғуради. Аммо унинг кунлари ҳам серташвиш, тонготардан то қуёш ботгунча тер тўкмаса бўлмайди. Ҳамма мамлакатлардаги каби бу ерда ҳам деҳқон маҳаллий ва минерал ўғитлардан фойдаланади. Аммо у ўйлаб иш қилади, ерга ўғитни зарур бўлганда солади, пала-партишликка йўл қўймайди, чунки акс ҳолда у кун кўра олмай қолади. Етиштирган ҳосили чиройли, сифатли ва ширин бўлмаса, бозорда ўтмайди, буни у яхши билгани ҳолда ҳамма нарсани ўйлаб қилади. Асбоб-ускуналар доимо ишга шай туради, унинг ўз мўъжаз-трактори, ўт-ўланни қирқадиган ёки ўрадиган моторли механизми, мева терадиган машиналари, яшиклар ясайдиган махсус устахона ёки шу каби бошқа зарур воситалари бор. Энг муҳими — деҳқоннинг қўлидан трактор ҳайдаш, ўт ўриш, экин экиш, ремонт ишлари ҳам келади, уни бунга интенсив ҳаёт мажбур қилади. Баъзи мамлакатлардаги сингари мен фақат ремонт устасиман, бошқа нарсани билмайман, қабилида иш кўрмайди.

Ер отадан болага ёки яқин қариндошларга мерос бўлиб ўтаверади. Бож тўланади. Қирқ стреммгача (бир гектар ўн стреммга тенг) бўлган майдон отадан болага ўтган бўлса, деҳқон бождан озод қилинади. Қандай экин экиш унинг ўзига боғлиқ. Пелопоннесда юз минглаб стреммдаги майдонларда узум етиштирилади. Ундан шинни, мураббо ва вино тайёрланади. Мевани сотиб беришга мўлжалланган ширкатлар ташкил этилган. Майда деҳқон хўжаликлари ўзлари етиштирган ҳосилни уларга ўтказиб, тегишли ҳақни олаверади, бошқаси билан иши бўлмайди. Бу ҳолда деҳқон ўз ҳақининг бир қисмидан ажралишига тўғри келади. Лекин ширкат деҳқонга ҳосилнинг бир қисмини улкан ҳажмдаги омборларда сақлаб беради, бунинг учун унча катта ҳақ олмайди.

Йил яхши бўлса, деҳқоннинг омади юришгани, аммо об-ҳаво чатоқ келган йиллари унинг ҳоли танг деяверинг. Бундай пайтларда бечора деҳқон аҳволидан хабар оладиган бирор кимса ёки давлат идораси вакили топилмайди. Шунинг учун бу ерда «ўзинг учун ўл етим» қабилида иш кўрилади. Капиталистик жамият ўз моҳияти билан шунга мослашган. Буни деҳқонларнинг ўзлари ҳам очиқ-ойдин тан оладилар.

Юнон деҳқонларининг улкан муаммоларидан бири — сув. Оби ҳаётнинг етишмаслиги, ерларнинг таркиби ёмонлашиб бораётгани, зироатчилик билан шуғулланаётган кишилар тобора кам қолишаётгани жамоатчиликни ташвишга солаётир. Ўрта денгиз қирғоқларидаги мамлакатларда экологик система ёмонлашиб бораяпти. Юнонистонда ҳам. Бу муаммолар қаторига қишлоқларда маориф ишларининг ночорлиги ҳам қўшилган. «Правда» газетасининг Юнонистондаги мухбири Владимир Потапов билан бўлган суҳбатимиздан давлат қарамоғидаги мактабларнинг камлиги, хусусий мактаблар эса қимматлиги билан деҳқон болалари учун тўғри келмаслиги каби муаммолар мавжудлигини билиб олдик.

Юнонистон ҳукумати мамлакатимиз билан дўстона алоқалар боғлаган. Ҳозирги пайтда совет ишчи ва мутахассисларидан ярим мингга яқин киши шу мамлакат қурилишларида, лойиҳалаш корхоналари ва идораларида ишламоқда. Совет Иттифоқи ёрдамида қурилган энергетика иншоотлари, машинасозлик корхоналари, қишлоқ хўжалик машиналари учун деталлар ишлаб чиқарувчи цехлар ва бошқалар дўстлигимиз рамзидир. Афина ва Пирей шаҳарлари кўчаларида минглаб йўловчиларни ташиб юрган совет троллейбуслари, автомашиналари ва дўконлардаги мол ларимиз ҳам бунга гувоҳ. Ўзбекистонда яшаб қайтган юнон ишчи ва деҳқонларининг миннотдарчиликларини айтмайсизми?!

Сафаримиз ниҳоясига етиб, хайрлашув чоғи келганда юнон-совет дўстлик жамиятининг аъзоси Христос совет халқи шаънига илиқ сўзлар айта туриб, Ўзбекистоннинг меҳмондўст кишилари тўғрисида алоҳида тўхталди. Икки мамлакат ўртасидаги дўстлик ришталарини ривожлантириш, тажриба алмашиш, ишчи ва деҳқонларимизнинг борди-келдисини кўпайтириш истагини изҳор этди.

Қудрат АҲМЕРОВ,
Тошкент политехника институти профессори, СССР Журналистлар уюшмаси аъзоси.

Ақлу идрокни жойлаб,
Олтмиш тўртта катакка,
Отахон жазм айлаб
Ҳозирланди юрмакка.
Набираси бўлди лол,
Бошқаси уйга толди.
Якун чиқармоқ малол:
Ким ютди-ю ким қолди?
Дарвоқе бундай ўйин
Ҳеч қачон ёш танламас.
Сипоҳлар эгар бўйин
Доноларга ҳар нафас.
Чигалликда шахматга
Ўхшаб кетади ҳаёт:
Ким минар ғолиб отга,
Ким эса бўлади мот.

Наримон ОРИФЖОНОВ.

КОСА ТАГИДА НИМКОСА

БАЪЗИ ҚЎШИҚЛАРГА ҲАЗИЛ ЖАВОБЛАР

«Бизнинг айвон сизнинг, ўргилай, айвон эмасми!».

— Айвонинг ўзингга буюрсин! Отамдан қолган икки устунли нураб қолган айвоним бор, етади.

* * *

«Эй гул, сени узди ким ва кимга!».

— Кимга узгани билан нима ишинг бор! Ҳар ҳолда сенга эмасдир.

* * *

«Муҳаббат боғига кирмадим бир бор...».

— Ажаб бўпти! Муҳаббат боғида сенга бало борми. Элликка етиб ҳали бу боққа мен кирганим йўғ-у...

* * *

«Бу гулни мен кимга бераман!».

— Кимга беришни билмасанг, нега узасан, хомкалла!

* * *

«На қилсанг ихтиёринг, баригал...».

— Ундоқ бўлса, борганим бўлсин.

* * *

«Ишим бордир ўшал оҳуда...».

— Нима, ушлаб берайми! Керак бўлса, ўзинг орқасидан чоп, югур.

Ҳазил жавобларни
Қ. МАРДИЕВ ёзган.

Назм дафтаридан

СУЛУВ

Не қилмоқ бўласан, нелар демоқчи!
Не ўйлар этмоқда ҳолингни кўп танг!
Не ташвиш чекасан, қани, де-боқчи!!
Мен билан шубҳага қолдими эртанг!

Не бўлса, барини айтгил бемалол,
Сўзлагин, қолмасин дилингда ғулу.
Ташвишинг сабаби мен бўлсам, у ҳол
Ҳатто ўзимни ҳам аямам, сулув!

КЎЗЛАР

АҲМАД ЗОИР ХОТИРАСИГА

Дилга ишқ меҳмон бўлганда
Кўзлар тил ўрнида сўзлайди.
Ҳақиқат қолганда зулматда
Кўзлар нур қидириб сўзлайди.

Бўзлайди кўзларим нур истаб,
Ҳақиқат, тантана қила қол!
Сўзлайди кўзларим оҳиста,
Моҳитоб, унга жо бўлақол.

НИДО

1988 йили жумҳуриятимизда
250 қиз-жувон ўзига ўт қўйди.

Тўрғайгинам, бўзгинам,
Жажжи ширинсўзгинам,
Қанотингни қоқа бер,
Ўргилайин ўзгинам.

Ҳолинг не, деб сўрмагин,
Дил дафтарим кўрмагин.
Ўқиб уни баногоҳ
Сен ҳам куйиб юрмагин.

Қанотларим йўқ менинг,
Ғиротларим йўқ менинг.
Учар эдим сен билан,
Нажотларим йўқ менинг.

Бегоналик қилди эрк,
Вужудимни тилди эрк.
Отилсам қучоғига,
Яна олис жилди эрк.

Меҳнат қилиб толмадим,
Хорғинликда қолмадим.

Оқибат йўқ ҳаётда
Нетай, яшай олмадим!

Сувда оқиб кетарман,
Ўзим ёқиб кетарман,
Қанотларим йўқ бўлса,
Этак қоқиб кетарман.

Тўрғайгинам, бўзгинам,
Жажжи ширинсўзгинам.
Қанотингни қоқа қол,
Сўнг бор кўрсин кўзгинам...

Муслимбек ЙЎЛДОШЕВ.

АРМОНЛИ ДУНЁ

ҲИКОЯ

Куз охирлаганига қарамай қордан ҳамон дарак йўқ. Ҳаво бўғиқ. Осмон одатдагидан пасайиб қолганга ўхшайди. Гўё табиат ўз қилмишидан норозидай. Бундай кезлар саломатлиги яхши бўлмаган одамга қийин. Айниқса юраги хасталарга.

Болаларини боғчага, мактабга кузатиб қўйган Адиба оғриниб ишга отланаётган эрини хавотирлик билан кузатиб турарди. Ниҳоят сабри чидамади:

— Врачга учрасангиз бўлармиди...

— Беҳуда ваҳима қилаяпсан, ўтиб кетади, — қўл силтади Мақсуд. — Об-ҳаво бироз ўзгарган, холос. Безовта бўлма, — дея хотинини тинчитмоқчи бўлса-да, аслида аҳволи жиддийлигини сезиб турарди. Хотини ҳам шифокор. Уни алдаганидан фойда йўқ. Аммо нима қилсин?.. Оғриқ эса кундан-кун кучайиб борарди.

Мақсуд бир неча йилдирки, илмий-тадқиқот институтида ишлайди. Мансаби унчалик катта эмас — бўлим мудирининг ўринбосари. Аммо иши доим бошидан ошиб ётади. Ходимлар тайёрлаган барча ишларни шахсан ўзи кўриб чиқади. Балки шунинг учундир баъзан аҳволи оғир бўлишига ҳам қарамай ишхонага йўл олади. Гўё бир кун хизматга бормаса, ҳамкасблари орасида нуфузи камайиб қоладигандай. Аммо юрак қурғур кейинги пайтлар бот-бот қийнайдиган бўлиб қолди. Бундан ташқари бўш пайтлари ота касби — ошпазлик билан ҳам шуғулланиб турарди. Унинг авлоди пазандалиги билан шуҳрат қозонган. Мақсуд ҳам имконият даражасида маҳалла-кўй йиғинларида ош дамлаб оғизга тушиб қолганди. Бу бир томондан ота касбига ҳурмат бўлса, иккинчидан оладиган маоши оила тебратишга етмагани учун қўшимча даромад эди.

Гоҳо оғзига кучи етмаган танишлари: «Намунча номи улуғ, супраси қуруқ институтингга ёпишиб олмасанг? Бирор гавжум ердан ошхона очсанг, олдингга тушадиган бойвачча топилмасди», — деб танбеҳ беришарди.

— Мен дипломни пулга сотиб олганим йўқ, — дерди у шундай пайтларда. — Беш йил кундузи заводда ишлаб, кечалари ўқидим. Шу боис, касбим билан ҳам, дипломим билан ҳам фахрланаман.

Бундай жавоб уларнинг киноялн кулгусига сабаб бўларди. Бойлик тўплаш йўлида ҳеч нарсадан тоймайдиган, эътиқоди ҳам, имони ҳам пулга қаратилган бу одамлардан жирканса-да, улар барча имтиёзларга эгаликларини яхши биларди. Тагларида янги машина, данғиллама уй, чет эл буюмлари... Хуллас, қўлларини қаерга узатсалар бемалол етади. Йилига энг яхши курортларда дам олишади, хорижга бориб келишади. Шу ёшга кирибдики, Мақсуд бирор марта ҳордиқ чиқарганини эслай олмайди. Меҳнат таътилини ҳам у ҳамиша тўй мавсумига мўлжаллаб олади. Бусиз у оила аравасини тортолмай қолади...

Мақсуд бекатда автобус кутаркан, беихтиёр ана шулар ҳақида ўйларди. Ниҳоят бир томонга оғиб, автобус кўринди. Не азоблар билан орқа эшикдан ичкари кириб олдида, «худога шукур» деб қўйди кўнгли жойига тушиб...

Адиба иш жойига келгач, кийимларини алмаштириб чиқди. Яхшилаб дазмолланган оппоқ халати тугмаларини қадаркан, дераза ёнига яқинлашди. Ҳаво бўғиқлигидан эрталаб бўлишига қарамай худди кунботарни эслатарди. Кечадан бери йиғилаётган булут худди шу бино томига осилиб тургандай. Бутун хаёли эрида бўлганидан ҳавонинг оғирлиги ҳам унга ёмон таъсир этарди. Ҳақиқатан ҳам Мақсуддан жиддий хавотирда эди. Касалини ҳар қанча яширмасин, тажрибали врач сифатида Адибага аҳволи беш қўлдай аён эди.

Эшик тақиллаб, хонага маҳалладоши Ботирали кириб келганида у ғалати бўлиб кетди. У ёнма-ён яшар, Мақсуднинг ошпазликдаги шогирдларидан бири эди.

— Тинчликми? Бу ерда нима қилиб юрибсиз? — саломлашишни ҳам унутиб сўради Адиба.

— Хавотирланманг, опа. Шунчаки, бир оз... Мақсуд акани «Тез ёрдам» шу ерга олиб келган экан, тасодифан кўзим тушиб қолди.

— Қандай қилиб... Қаердалар?!

— Илтимос, ўзингизни босинг, опа. Ҳаммаси жойида. Аллақачон врачлар кўриб чиқишди. Хавф ўтибди. Мен...

Адиба ёнида одам борлигини ҳам унутиб, ташқарига отилди. Майдалаб ёғаётган ёмғирни сезмади ҳам. Ҳовлини кесиб ўтиб, югурганича кардиология бўлимига кириб кетди...

Мақсуд уч кун реанимация хонасида ётди. Бўлимда йигирма йилдан бери ишлайдиган тажрибали мутахассис Ойша Облаевна уни том маънода «нариги дунё» остонасидан олиб қолди.

Мақсуд бироз ўзига келгач, умумий палатага ўтказдилар. Ойша Облаевна беморини кўргани келди.

— Ўзингизни қандай ҳис этаяпсиз, Мақсуджон? сўради у одатдагидай ёқимли мулойимлик билан. — Энди, афтидан сизни табрикласак ҳам бўлаверади. Кўринишингиз ёмон эмас.

— Раҳмат, Ойша опа. Сиздан бир умр миннатдорман. Қайноқ қалбингиз, меҳр-эътиборингиз туфайли Янги йилни оёқда, оила даврасида кутиб олишим мумкин. Сизга катта раҳмат!

У кетгач, Мақсуд чуқур ўйга толди. Яхшиямки ҳаётда Ойша опа сингари ажойиб инсонлар бор. Бундайлар ўзини, ҳаётини ўзгалар учун тикадилар...

Ахир, ўттиздан сал ошганлар борки, юракларидан нолишади... Ҳаёт тарзимиздан эмасмикан шундайлиги?.. Бечора инсон юраги тағинам бардошли экан. Эрталабданоқ кўнгил хиралик... Гоҳида соатлаб транспорт кутиш. Манзилга ит азобида етиб олиш. Бекатдан иш жойигача яна югур-югур. Эшик олдида эса касаба уюшмаси фаоллари «кутиб» олишади. Икки кунда бир «қора» рўйхатга тушишлар... Шундай экан, яхши кайфиятга йўл бўлсин?! Идорада, магазинда, газета дўконида, хуллас, ҳар қадамда асабга тегиш. Худди атайин ўйлаб топилган асаб ўйинидай.

Болалар-чи? Бечораларни ширин уйқусидан уйғотиб боғча-яслиларга судраймиз. Уйқусираган гўдакка ўшқирамиз, шоширамиз. Акс ҳолда ишдан кечикиш ва яна барчага маълум можаролар... Шу тариқа болалигимизданоқ асабларимизни ишдан чиқара бошлаймиз...

Ёки фаррошларни олайлик. Атайлаб қилгандай айни ишга кетаётганингизда кўчаларни чангитиб супура бошлайдилар. Худди минглаб машиналардан чиқаётган заҳарли газлар етишмаётгандай... Эҳ-ҳе...

Хўш, ҳозирги пайтда ариқдан сув ичишга кимнинг ҳам ҳадди сиғади дейсиз? Вақти келганда қўл чайишга жирканади киши... Бундай шароитда саломатлик ҳақида ўйлашнинг ўзи ортиқча эмасми?..

— Нималарни ўйлаяпсиз? — Хонага жилмайиб кириб келди Адиба. — Ёки яна ишхона ташвишими?

— Йўқ, азизим, бу сафар адашдинг. Мен одамзод ҳақида, баъзан ўзини доно билиб, саломатлиги ва атрофидаги табиатни кўра била туриб инсонга қарши қўяётган одам ҳақида ўйлаяпман.

Комилжон АҲМЕДОВ.

Муштарийнинг дил изҳори

ХАЁЛИМДАН КЕТМАЙДИ СИРА

Бундан икки йил олдин Булоқбошидан Усмон ота Мамадалиевни вилоят кекса коммунистларининг навбатдаги учрашувига олиб борган эдим. У яхши ўтди. Йиғилганлар қатори отага ҳам эсдалик совғалари топширилди. Лекин нимагадир у киши ҳафароқ эди. Сабабини сўрасам, «Қизим, биз қарияларга совға-саломлар керак эмас, фақат мана шундай йиғинларда босиб ўтган оғир йўлимиз, меҳнатларимиз раҳбарлар томонидан тилга олинса, шунинг ўзи кифоя», — деб хўрсиниб қўйган эди. Ҳа, дарвоқе... Йиғилишда яқиндагина иш бошлаган айрим кимсаларнинг номлари фахр билан қайта-қайта тилга олинди. Лекин...

Усмон ота машинада районга қайтаётиб: «Қизим, ана шу номлари жаранглаганлар нима иш қилишибди ўзи, улар фаровон даврда яшадилар, баъзилари эса бойлик ҳам ортирдилар, фарзандларини уйли-жойли қилдилар, ҳатто энди туғиладиган невараларининг ҳам ғамини еб қўйдилар. Биз, бир бурда нон топиш қийин бўлган энг оғир пайтда, даҳшатли уруш йиллари меҳнат қилдик. Сафдошларимнинг кўпчилиги ёш ўлиб кетди. Лекин мана шундай йиғилишларда уларни тилга олмаяптилар, номлари абадийлаштирилмаяпти», — деган эди.

Мен ҳозиргина тилга олган жафокаш инсоннинг мангу уйқуга кетганига ҳам бир йилдан ошди. Газетада берилган таъзияни ҳисобга олмаганда, у ҳақда нима ҳам ёздик. Ҳа, Усмон ота ўшанда ҳақ гапларни айтган, келажакни олдиндан кўрган экан.

Номи ҳам абадийлаштирилмади, бу ҳақда ҳеч ким бош қотирмади. Устига-устак район XXX партия конференциясида тарих солномасига Усмон ота меҳнатининг ярмини ҳам қилмаганлар номлари битилди, уни эса биров эсламади.

Усмон отанинг ёшлиги инқилоб даврига тўғри келган. Аввало Андижон уездидаги яширин ташкилотга аъзо бўлиб, Фарғона водийси ва Ўрта Осиё инқилоби ғалабасини таъминлашга ўз ҳиссасини қўшди. Кейинчалик эса Совет давлатини мустаҳкамлаш учун олиб борилган курашларда фаол қатнашди. Сўнгра агрономлар тайёрлаш курсига ўқишга кириб ўқиди, уни тугатгач, Булоқбоши, Жалолқудуқ районларида мироб, агроном, «Қўшчинор» уюшмаси раиси, Савай давлат хўжалиги директорининг ўринбосари вазифаларида ишлаб, кишилар ҳурматига сазовор бўлди. Усмон отанинг қобилияти, ишчанлиги жумҳурият партия ташкилоти раҳбарларининг ҳам диққатини жалб қилди. Уни 1933 йили Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг инструктори вазифасига ишга таклиф қилишди. Марказда ишлаган даврларида жумҳуриятнинг атоқли арбоблари Акмал Икромов билан Файзулла Хўжаевнинг тарбиясини олди, улардан иш ўрганди. Бухоро, Фарғона вилоятларида сиёсий-ташкилотчилик ишларини олиб борган чоғлари бу тажриба асқотди. Жалолқудуқ, Хўжаобод районларидаги «Ўзбекистон» жамоа ва Калинин номли давлат хўжаликларида раҳбар бўлиб ишлаган ташаббускор коммунист Усмон Мамадалиев уруш бошланган кунларданоқ биринчилар қатори она-Ватан ҳимоясига отланди. Фронтдан ғалаба билан қайтиб, тинч қурилиш йиллари райондаги Октябрь қишлоқ Совети раиси, «Победа», Калинин номли давлат хўжалиги, Карл Маркс номли, «Россия» жамоа хўжаликларида раис, ҳосилот, агроном, йўл қурилиши бўлими бошлиғи бўлиб ишлади. Партия ва ҳукуматимиз отахон хизматларини юксак қадрлаб, Октябрь революцияси ордени ва бир қанча медаллар билан тақдирлади.

Мана бир йилдан ошдики, мўйсафидлар даврасида отахоннинг шўх кулгулари эшитилмайди. Энди у дўстлари орасида йўқ. Шогирдлари, таниш-билишлари унинг босиб ўтган машаққатли йўлига назар ташлаб, меҳнатларини, ташкилотчилик қобилиятини кўз ёши билан эслайдилар. Отанинг номи абадийлаштирилса, сафдошлари хурсанд, марҳумнинг руҳи шод бўларди.

Раъно ЖУМАНИЁЗОВА,
Хўжаобод райони.

Билиб қўйган яхши

ДАРАКЧИ ЎСИМЛИК

Кўпни кўрган кексалар билан суҳбатда бўлсангиз, улар фаслнинг қандай келишини олдиндан башорат қиладилар. Аксарият ҳолларда тахминлари тўғри чиқади. Зеро, инсон ўз ҳаёти давомида табиат билан бевосита «алоқада» бўлиб, унинг баъзи тилсимларини очади.

Кўркам қайин дарахти ҳам ёзнинг қандай келишини олдиндан «айтиб бериши» мумкин. Бунинг учун сиз кузатувчан бўлсангиз, бас. Агар қайин қандоғочдан олдинроқ гулласа, унда ёз яхши келади, баъзида ёмғир шивалаб ўтиши мумкин. Аксинча, қандоғоч қайинга нисбатан олдин гулласа, ёз нисбатан салқин, серёғин бўлиши кутилади.

Кузда қайинга қараб баҳорнинг қандай келишини тахмин қилса бўлади. Агар бу дарахт барглари учидан заъфарон ранг оладиган бўлса, у ҳолда баҳор эрта бошланади, мабодо пастдан сарғайса, унда бу фасл хийла кечикади.

Эман дарахти жуда кўп миқдорда чўчқаёнғоқ берса, қиш ниҳоятда совуқ келиши эҳтимоли бор.

Асли ватани Америка, Шарқий Ҳиндистон бўлган шойигул ўзининг қирмизи, заъфарон, чипор кўриниши билан кишига хуш ёқади. Агар сиз унинг сербар барглари узра эрталаб шаффоф томчиларни кўрсангиз, демак шу куни албатта, ёмғир ёғади.

Оддийгина дала печагига назар ташлаш билан обиҳавонинг қандай бўлишини адашмай айтиш мумкин. Унинг оқ-нимпушти каннак гуллари ёпилиб қолса, ҳаракатингизни қилаверинг — ёмғир ёғади. Агар бу беор ўсимликнинг гуллари очилиб турадиган бўлса, ёмғир ёғмаслигидан нишона.

Ҳа, набобот оламининг нозик табиати бор: унга яқин ёндашиш билан табиат тилсимларига калит топиш мумкин.

А. ОБИДОВ,
доришунос.

Муҳаррир ўринбосари
Н. ЕҚУБОВ.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»—
«СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском и русском языках.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: Муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 32-56-21, 33-16-27-, 32-54-41, Масъул котиб. — 33-09-93, 32-56-26. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими — 33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими — 32-56-34. Деҳқончилик бўлими — 33-54-33. 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими — 32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими — 32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 32-56-39. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52. Таржима бўлимлари — 32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

Д. 1262.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12